

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Veronika Hesová

Rekonstrukce trestného činu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 2. června 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 138 079 znaků včetně mezer.

Veronika Hesová
diplomantka

V Praze dne 2. června 2021

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu JUDr. Jiřímu Krupičkovi, Ph.D. za vedení této diplomové práce, za jeho cenné rady a vstřícný přístup. Dále bych velice ráda touto cestou poděkovala kpt. Mgr. Vojtěchu Kočí a nrap. Bc. Petru Ševčíkovi za ochotu, se kterou se se mnou podělili o zkušenosti z dlouholeté kriminalistické praxe.

Obsah

Úvod.....	6
1 K vybraným otázkám rekonstrukce trestného činu.....	8
1.1 <i>Komparace rekonstrukce trestného činu s vybranými metodami kriminalistické praxe</i>	8
1.1.1 Rekonstrukce trestného činu a ohledání místa	9
1.1.2 Rekonstrukce trestného činu a vyšetřovací pokus.....	11
1.1.3 Rekonstrukce trestného činu a prověrka výpovědi na místě	12
1.2 <i>Právní úprava rekonstrukce trestného činu vybraných zemí Evropské unie.....</i>	14
1.2.1 Spolková republika Německo	14
1.2.2 Rakousko	14
2 Kriminalistická rekonstrukce	16
2.1 <i>Pojem, podstata a využití kriminalistické rekonstrukce</i>	16
2.1.1 Pojem a podstata kriminalistické rekonstrukce	16
2.1.2 Využití kriminalistické rekonstrukce	18
2.2 <i>Druhy kriminalistické rekonstrukce</i>	20
2.2.1 Rekonstrukce kriminalisticky významných míst	20
2.2.2 Rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů	21
2.2.3 Rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka	22
2.2.4 Rekonstrukce kriminalisticky významných jednání a událostí	24
3 Rekonstrukce trestného činu.....	26
3.1 <i>Stručný nástin historického vývoje rekonstrukce trestného činu v České republice</i>	26
3.1.1 Vývoj názorů na rekonstrukci trestného činu z hlediska kriminalistického.....	26
3.1.2 Vývoj právní úpravy rekonstrukce trestného činu z hlediska trestněprávního	27
3.2 <i>Rekonstrukce trestného činu a její trestněprocesní základ</i>	28
3.3 <i>Subjekty rekonstrukce trestného činu</i>	31
3.3.1 Orgány činné v trestním řízení	31
3.3.2 Obhájce.....	32
3.3.3 Obviněný, poškozený a svědek	32
3.3.4 Nezúčastněná osoba	33
3.3.5 Znalci a konzultanti	34
3.3.6 Osoby pomocné a figuranti	34
3.3.7 Tlumočník	35
3.4 <i>Rekonstrukce trestného činu jako specifická metoda kriminalistické praxe</i>	35
3.5 <i>Taktika rekonstrukce trestného činu.....</i>	37
3.5.1 Příprava rekonstrukce trestného činu	38
3.5.1.1 Etapa přípravy před odjezdem na místo provedení rekonstrukce trestného činu	39
3.5.1.2 Etapa příprav po příjezdu na místo rekonstrukce trestného činu	40
3.5.2 Základní taktické zásady rekonstrukce trestného činu	41
3.5.2.1 Zásada volby vhodného okamžiku provedení rekonstrukce trestného činu.	42
3.5.2.2 Zásada jediného vedoucího rekonstrukce trestného činu	42
3.5.2.3 Zásada cílevědomosti a systematičnosti.....	43

3.5.2.4	Zásada dobrovolnosti	43
3.5.2.5	Zásada ostražitosti	44
3.5.2.6	Zásada oddělenosti	44
3.5.3	Základní taktické postupy rekonstrukce trestného činu	45
3.5.3.1	Výběr omezeného počtu účastníků.....	46
3.5.3.2	Zabezpečení nutnosti volného jednání a ponechání iniciativy.....	46
3.5.3.3	Realizace rekonstrukce trestného činu na původním místě a zabezpečení shodnosti podmínek.....	46
3.5.3.4	Důkladná a náležitá příprava a instruktáž pomocných osob	47
3.5.4	Stadia rekonstrukce trestného činu.....	48
3.5.4.1	Úvodní stadium	48
3.5.4.2	Stadium demonstrace a objasňování činnosti.....	48
3.5.4.3	Závěrečné stadium.....	50
3.6	<i>Fixace průběhu a výsledků rekonstrukce trestného činu.....</i>	<i>50</i>
3.6.1	Protokol	51
3.6.2	Ostatní fixační metody	53
3.7	<i>Hodnocení průběhu a výsledků rekonstrukce trestného činu.....</i>	<i>54</i>
3.8	<i>Úvahy de lege ferenda.....</i>	<i>55</i>
3.9	<i>Kazuistika.....</i>	<i>57</i>
3.9.1	Skutkový stav věci	57
3.9.2	Konání a průběh rekonstrukce trestného činu	58
3.9.3	Dokumentace rekonstrukce trestného činu	59
3.9.4	Zhodnocení rekonstrukce trestného činu.....	59
Závěr.....	61
Seznam používaných zkratk	63
Seznam použitých zdrojů.....	64
Abstrakt.....	68
Klíčová slova	68
Abstract	69
Klíčová slova v AJ	69

Úvod

Rekonstrukce trestného činu je jedním ze zvláštních způsobů dokazování a jako důkazní prostředek má nezastupitelnou pozici v trestním právu procesním. Za pomoci důkazních prostředků se orgány činné v trestním řízení snaží naplnit zásadu materiální pravdy, tedy zjistit skutkový stav věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti. Zjištění skutkového stavu je důležité pro rozhodnutí o postupu trestního řízení a rovněž také pro konečné rozhodnutí o vině a trestu.

S výrazem rekonstrukce, jenž má původ z latinského *re-construo* a znamená opětovně sestrojít či uvést do původního stavu, se můžeme setkat nejen v kriminalistice, ale i v jiných odvětvích lidské činnosti. I přesto, že byla rekonstrukce trestného činu spolu s ostatními zvláštními způsoby dokazování zakotvena v trestním řádu až v roce 2002, v praxi byla kriminalisty využívána o mnoho let dříve, neboť jako s kriminalistickou metodou, jež vznikla z potřeb kriminalistické praxe, se můžeme v československé odborné literatuře setkat již od třicátých let dvacátého století. Jedná se o velice složitý, avšak důležitý vyšetřovací úkon, jenž je schopen upřesnit skutkové okolnosti vyšetřované věci a jeho důležitost a užitečnost byla, vedle mého značného zájmu o trestní právo, důvodem volby jako tématu mé diplomové práce.

Pro vypracování mé diplomové práce jsem si stanovila hlavní cíl, a to provést podrobný rozbor rekonstrukce trestného činu jak z trestněprávního, tak i kriminalistického hlediska. Výsledkem rozboru bude nástin změn právní úpravy *de lege ferenda*. Vedlejším cílem je za pomoci komparativní metody porovnat rekonstrukci trestného činu s vybranými vyšetřovacími úkony, se kterými v kriminalistické praxi nejčastěji dochází k vzájemnému zaměňování. V diplomové práci rovněž uvádím přehledný nástin právní úpravy rekonstrukce trestného činu vybraných zemí Evropské unie, a to konkrétně právní úpravy Rakouska a Spolkové republiky Německo.

Diplomová práce je rozdělena do třech základních částí, jež jsou psané dle právní úpravy *de lege lata*. První část je věnována komparaci rekonstrukce trestného činu s vybranými metodami kriminalistické praxe, a to s vyšetřovacím pokusem a prověrkou výpovědi na místě, které spolu s rekonstrukcí řadíme mezi tzv. některé zvláštní způsoby dokazování. Nad rámec těchto zvláštních způsobů dokazování je poukázáno rovněž na podobnost s ohledáním místa. Součástí první části je též přiblížení právní úpravy rekonstrukce v Rakousku a Spolkové republice Německo.

Druhá část je věnována obecnému pojmu kriminalistické rekonstrukce, její podstatě, využití a přehledu jednotlivých druhů, kde je ve smyslu ustanovení § 104d trestního řádu zmíněna i rekonstrukce trestného činu, jež je předmětem mé diplomové práce.

Třetí část diplomové práce je částí stěžejní, neboť se zabývám samotnou rekonstrukcí trestného činu. Úvodní kapitoly třetí části jsou věnovány stručnému nástinu historického vývoje rekonstrukce trestného činu v České republice, kde uvádím vývoj názorů na rekonstrukci z kriminalistického pohledu a přibližuji vývoj právní úpravy tohoto důkazního prostředku. Rovněž se věnuji trestněprocesnímu základu rekonstrukce trestného činu. Následující kapitoly se věnují subjektům, které se účastní rekonstrukce trestného činu, dále taktice jejího provedení, kde je detailně rozebrána příprava rekonstrukce, její jednotlivá stadia, základní taktické zásady a postupy při realizaci rekonstrukce trestného činu, a v neposlední řadě je popsán i proces tvorby dokumentace a hodnocení nejen postupu tohoto vyšetřovacího úkonu, ale rovněž i výsledků, kterých bylo v rámci rekonstrukce dosaženo. Závěrečné kapitoly třetí části diplomové práce se zaměřují na mé úvahy de lege ferenda, kde navrhuji změny právní úpravy rekonstrukce trestného činu. Třetí část je uzavírána praktickým příkladem konání rekonstrukce trestného činu.

1 K vybraným otázkám rekonstrukce trestného činu

1.1 Komparace rekonstrukce trestného činu s vybranými metodami kriminalistické praxe

V kriminalistické praxi se často stává, že je rekonstrukce trestného činu zaměřována za jiné procesní úkony. Děje se tak především proto, že se některé znaky rekonstrukce shodují se znaky jiných úkonů. Zejména se jedná o podobnost s vyšetřovacím pokusem, prozkouškou výpovědi na místě či ohledáním místa. S těmito procesními úkony dochází k záměně nejčastěji. Zároveň je ale zapotřebí mít na paměti, že i přes jistou podobnost se rekonstrukce trestného činu od ostatních úkonů odlišuje svým cílem, obsahem a jisté nuance rovněž nalezneme v taktice a metodice její realizace. Z těchto důvodů se domnívám, že je na místě se této problematice věnovat a shrnout odlišující znaky rekonstrukce trestného činu od výše zmíněných vyšetřovacích úkonů, s nimiž je podobnost nejvýraznější.

Jak již bylo uvedeno, rekonstrukce trestného činu se často zaměřuje vedle ohledání místa i s vyšetřovacím pokusem a prozkouškou výpovědi na místě, přičemž tyto dva vyšetřovací úkony řadíme z trestněprávního hlediska mezi tzv. některé zvláštní způsoby dokazování.

Právní úpravu tzv. některých zvláštních způsobů dokazování nalezneme v trestním řádu¹, a to konkrétně v oddílu třetím hlavy páté v ustanoveních § 104a až § 104e. Tyto instituty jako samostatné důkazní prostředky, které jsou neodmyslitelně spojeny s vyšetřováním trestných činů, byly do trestního řádu zavedeny tzv. velkou novelou, jež byla provedena zákonem č. 265/2001 Sb. Do trestního řádu tak byly včleněny vybrané taktické postupy kriminalistické vědy, jež mají mezi dalšími důkazními prostředky nenahraditelné místo. Je nutné podotknout, že i přesto, že novelou tyto instituty dosáhly trestněprávní úpravy, jejich příprava, organizace a průběh je nadále předmětem kriminalistiky, neboť je zcela nemyslitelné, aby samotný zákon detailně konkretizoval veškeré podmínky postupu.² Pro úplnost je důležité doplnit, že před účinností velké novely, tedy před 1. lednem 2002, byl postup pro jejich realizaci odvozován z ustanovení upravujících výsledek či eventuálně ohledání.³ Zákonodárce touto novelou reagoval na dosavadní nevyhovující či dokonce absentující právní úpravu postupů těchto úkonů trestního řízení a doplnil je ve shodě s požadavky kriminalistické praxe.⁴ Tyto

¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, dále jen trestní řád.

² KOUŘIL, Karel. Některé právní souvislosti kriminalistických úkonů. *Kriminalistický sborník*. 2010, č. 5.

³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 424-425.

⁴ FENYK, J.; CÍSAŘOVÁ, D.; GRIVNA T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 419.

požadavky vycházely z dosažené úrovně poznání kriminalistické teorie a praxe, neboť se kriminalisté setkávali se stále složitějšími případy trestné činnosti.⁵

Na tuto pětici důkazních prostředků můžeme nazírat ze dvou úhlů. Kriminalistická praxe má především povahu procesu poznání, jelikož jejím posláním je zejména objasnit, odhalit a v neposlední řadě také poznat události kriminalisticky relevantní. Metody používané v kriminalistické praxi by měly být podle doc. Konráda validní v jakémkoli čase a ve všech státech světa. Z toho jasně vyplývá, že tyto metody jsou schopné poznání předmětu našeho zájmu nehledě na specifické formální podmínky jeho použití v kriminalistické praxi. Tím se odlišují od procesních neboli vyšetřovacích úkonů, neboť je zcela zřejmé, že v každém státě budou tyto úkony upraveny odlišně a je nezbytné, aby splňovaly formální náležitosti, které zákon požaduje. Ve zvláštních způsobech dokazování nalezneme prvky kriminalistické taktiky, stejně tak prvky procesní povahy.⁶

1.1.1 Rekonstrukce trestného činu a ohledání místa

Rekonstrukce trestného činu byla před nabytím účinnosti novely trestního řádu, jež byla provedena zákonem č. 265/2001 Sb., pokládána za zvláštní formu ohledání, které je nejčastěji v trestním řízení využíváno ve formě procesního úkonu dle ustanovení § 113 trestního řádu. V současné době je rekonstrukce považována za samostatný vyšetřovaný úkon ve smyslu ustanovení § 104d trestního řádu.

Ohledání je jedním z nejběžnějších vyšetřovacích úkonů, jenž je prováděn orgány činnými v trestním řízení při vyšetřování trestné činnosti. Tento úkon je představován osobním vnímáním objektů kriminalistou, přičemž účelem je prozkoumání těchto objektů a vyhledání materiálních stop trestného činu. Přesto, že rekonstrukce s ohledáním vykazují jistou podobnost, neboť mají některé podobné znaky, tyto znaky ovšem nestačí k tomu, aby byla rekonstrukce s ohledáním zaměňována.

Podobnost těchto vyšetřovacích úkonů samozřejmě můžeme spatřovat v tom, že jsou oba běžně využívány v kriminalistické praxi, přičemž účelem těchto úkonů je přispět k poznání vyšetřovaného trestného činu. Prostředkem, který je k poznávání využíván a kriminalista jeho prostřednictvím zjišťuje určité jevy a objekty, je v obou případech bezprostřední smyslové pozorování. Příbuzné si jsou tyto úkony i v případě zásad, kterými jsou plánovitost, účelnost

⁵ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017, s. 5.

⁶ KONRÁD, Zdeněk. K procesu konstituování rekognice jako metody kriminalistické praxe a procesního úkonu v českém trestním řízení. *Kriminalistika*, 2008, č. 3, s. 178.

a metodičnost. Naopak mezi rekonstrukcí a ohledáním existují natolik výrazné odlišnosti, a to zejména v samotném charakteru těchto vyšetřovacích úkonů, jež jejich vzájemnou záměnu zcela vylučují.

Při ohledání kriminalista prostřednictvím svých smyslů získává poznatky o věcných důkazech a přítomných stopách na místě trestné činu a ujasňuje si tak, za jakých okolností k trestnému činu došlo. S ohledem na poukázání rozdílností mezi ohledáním a rekonstrukcí je ovšem zásadní, že se v případě ohledání kriminalista setkává pouze s hmotnými objekty poznání, a teprve až jejich prostřednictvím je schopen se seznámit se situací panující na místě trestného činu. Oproti tomu při konání rekonstrukce trestného činu kriminalista pozoruje objekty poznání a stopy v procesu jejich vzniku a případných změn. Pozornost je tedy soustředěna nikoli na hmotné důkazy, nýbrž toliko na okolnosti a jevy, které vyšetřovanou událost provázely.

Další rozdílnost je možno spatřovat v okamžiku, kdy jsou tyto úkony realizovány. Konání ohledání není a ani by nemělo být shodné s dobou konání rekonstrukce. Ohledání místa činu by mělo být realizováno okamžitě po zjištění, že byl spáchán trestný čin, zatímco rekonstrukci je vhodné provést teprve tehdy, mají-li kriminalisté o spáchaném trestném činu již určitou konkrétní představu a zároveň disponují dostatkem jiných přesvědčivých podkladů umožňující přijmout závěr o tom, jak k vyšetřovanému trestnému činu zhruba došlo.⁷ Ohledání bývá výchozím bodem celého vyšetřování a v případě prvotního ohledání, které je nejdůležitější a nejefektivnější, neboť mají kriminalisté k dispozici relativně nezměněnou strukturu ohledávaných objektů a prozatím nedošlo k jejich zásadním změnám.⁸ Účelem ohledání není nikdy obnovování okolností vyšetřované události, nýbrž hmotné objekty jsou zkoumány ve stavu, v jakém byly nalezeny, tedy v nezměněném. Oproti ohledání je rekonstrukce trestného činu realizována po vyčerpání jiných důkazních prostředků, a to v závěrečné fázi vyšetřování.⁹

Závěrem je důležité zmínit, že pečlivá a řádná realizace ohledání v mnoha případech podmiňuje přesnost a správnost rekonstrukce trestného činu. Z výše uvedených rozdílů, jež panují mezi oběma vyšetřovacími úkony, se domnívám, že je dostatečně patrné, že jde o dva samostatné úkony.

⁷ VYCHODIL, Miroslav. *Rekonstrukce trestného činu: Kriminalistická studie*. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1972, s. 100-102.

⁸ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 320.

⁹ VYCHODIL, Miroslav, op. cit. 7, s. 102.

1.1.2 Rekonstrukce trestného činu a vyšetřovací pokus

Vyšetřovací pokus, jehož legální definici nalezneme v ustanovení § 104c odst. 1 trestního řádu, je důkazním prostředkem, kterým se v uměle navozených či obměňovaných podmínkách prostřednictvím pozorování upřesňují nebo prověřují skutečnosti již v trestním řízení zjištěné, nebo se zjišťují zcela nové skutečnosti, jež jsou pro trestní řízení důležité. Hovoříme tedy o jakési experimentální činnosti týkající se skutečností významných pro trestní řízení, jejímž účelem je pokusem ověřit, zda se daná skutečnost stala, nebo se mohla stát, za jakých konkrétních podmínek a jakým způsobem. Účel vyšetřovacího pokusu se velmi podobá účelu rekonstrukce, nicméně není možné tyto dva důkazní prostředky vzájemně zaměňovat.¹⁰

Rekonstrukce s vyšetřovacím pokusem vykazují mnoho společných znaků a jejich příbuznost spatřujeme zejména v podobném, a někdy i zcela shodném cíli.¹¹ Tento fakt je důvodem, že se tyto úkony v kriminalistické praxi vzájemně zaměňují nejčastěji. V obou případech se jedná o samostatné metody kriminalistické praktické činnosti, jež slouží kriminalistům k prověření věrohodnosti a správnosti již dříve zajištěných důkazů. Stejně tak mohou být oba úkony zdrojem zcela nových důkazů a oba jsou rovněž spojeny s jistým obnovováním faktických okolností vyšetřovaného trestného činu. Shodným cílem obou metod tedy je snaha kriminalistů zjistit, zda se určitá událost skutečně stala tak, jak vyplývá z dříve nashromážděných důkazů a zda je vůbec možné, aby k této události mohlo dojít za situace a okolností, jež byly v průběhu vyšetřování prozatím odhaleny.¹²

Rozdíl mezi těmito úkony tkví zejména v rozsahu a metodice jejich provedení. Prostřednictvím rekonstrukce trestného činu kriminalisté obnovují původní situace či skutkové okolnosti, za nichž došlo, případně mělo dojít ke spáchání trestného činu. Naopak v případě konání vyšetřovacího pokusu dochází k pokusnému a opakovanému vyvolávání a následnému studování podmínek či skutkových okolností, za nichž došlo, případně mělo dojít ke spáchání trestného činu. Pozorování se tedy v případě vyšetřovacího pokusu odehrává v uměle vytvořeném prostředí.¹³

Na závěr je nutno podotknout, že se tyto dva úkony, i přes rozdílné znaky, v praxi vhodně doplňují, neboť mohou být v mnoha případech realizovány i současně. Během konání

¹⁰ FENYK, J.; CÍSAŘOVÁ, D.; GRIVNA T. a kol, op. cit. 4, s. 426.

¹¹ FENYK, J.; HLAVÁČEK, J.; KROULÍK, P. Některé zvláštní způsoby dokazování (4. pokračování). *Kriminalistický sborník*. 2009, č. 2, s. 40.

¹² VYCHODIL, Miroslav, op. cit. 7, s. 103.

¹³ FENYK, J.; CÍSAŘOVÁ, D.; GRIVNA T. a kol, op. cit. 4, s. 426.

rekonstrukce trestného činu se mohou kriminalisté potýkat s potřebou provést vyšetřovací pokus a ověřit si tak určité události, jež byly předvedené svědkem, obviněným nebo poškozeným, a to z důvodu, zdali je možné, že k těmto událostem došlo právě takovým způsobem, jak bylo předvedeno v průběhu rekonstrukce. Je ovšem důrazně doporučeno, aby byly v protokolu jednotlivé vyšetřovací úkony od sebe přehledně odlišeny a odpovídajícím způsobem pojmenovány.¹⁴

1.1.3 Rekonstrukce trestného činu a prověrka výpovědi na místě

Posledním vyšetřovacím úkonem, který jsem zvolila z důvodu jisté podobnosti s rekonstrukcí trestného činu, a proto je s ní často zaměňován, je prověrka výpovědi na místě.

Prověrka na místě je zvláštní procesní úkon, jehož účelem je nejen získání nových důkazů, ale rovněž i upřesnění, doplnění či prověrka dat významných pro trestní řízení, která se vztahují k určitému místu, a to dle trestního řádu za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka. Toto pravidlo se uplatní i na osobu poškozeného, má-li současně procesní postavení svědka.

Podstatu tohoto procesního úkonu trestního řízení spatřujeme v odstranění rozporů, možných neúplností a nepřesností v datech, jež jsou zásadní pro trestní řízení, a to na určitém místě a za bezprostřední a zcela dobrovolné přítomnosti podezřelého, obviněného či svědka. Jde-li o další podmínky realizace prověrky na místě, nejsou dále výslovně upraveny a trestní řád přiměřeně odkazuje na ustanovení upravující vyšetřovací pokus.¹⁵

V kriminalistické praxi často v minulosti docházelo nejen ke vzájemným záměnám vyšetřovacích úkonů, ale i k jejich nesprávnému pojmenování. Tento problém zjevně přetrvává i do současnosti. Tento fakt vyplývá z poměrně nedávné analýzy doc. Konráda, který se věnoval v rámci své výzkumné činnosti rozboru dvaceti pěti protokolů sloužících jako dokumentace prověrek výpovědí na místě, jež byly provedeny orgány Služby kriminální policie a vyšetřování Krajských ředitelství Policie České republiky, přičemž ve všech případech se jednalo o vyšetřování trestných činů vraždy. Konečná zjištění doc. Konráda lze označit za velice překvapující, neboť pouze jeden jediný případ realizované prověrky výpovědi na místě, ze všech dvaceti pěti případů, svým obsahem odpovídal prověrce výpovědi na místě tak, jak byla konstituována kriminalistickou vědou. Ve zbylých dvacet čtyřech případech se jak

¹⁴ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Metodický návod k postupu státních zástupců ve věcech trestných činů proti životu a zdraví*. SL 68/2005. Brno, 2007, s. 364.

¹⁵ FENYK, J.; CÍSAŘOVÁ, D.; GRIVNA T. a kol, op. cit. 4, s. 427.

po stránce obsahové, tak po stránce formální jednalo o typické rekonstrukce trestného činu, jež byly nesprávně označeny za prověrky výpovědi na místě.¹⁶

Tyto vyšetřovací úkony mají společné, že ustanovení trestního řádu, jež je upravují, jsou zcela nepřesně zákonodárcem formulovány. Zákonodárce totiž v obou případech dostatečně nereflektuje nejen stupeň poznání kriminalistické vědy, ale rovněž ani potřeby kriminalistické praxe.¹⁷

Rozdílné prvky spatřujeme již u samotných podstat úkonů. Podstatou rekonstrukce trestného činu je obnova komplexní situace, jejíž součástí je simulace původní události. Tuto simulaci kriminalisté zkoumají a posléze porovnávají s doposud získanými důkazy a informacemi. Oproti rekonstrukci je prověrka výpovědi na místě realizována v reálné situaci, jež existuje na místě v době, kdy se úkon koná. Prověrka výpovědi na místě je v tomto případě soustředěna nejen na dokumentaci této existující situace, ale rovněž i na její porovnání s již dříve zjištěnými fakty a dříve získanými výpověďmi, aniž by současně docházelo ke komplexnímu obnovení původní situace.¹⁸

Rekonstrukce trestného činu je standardně prováděna z důvodu potřeby kriminalistů prověřit celý soubor dosud opatřených důkazů, a to v jejich vzájemných souvislostech. Naopak prověrka na místě slouží kriminalistům pouze k prověření dílčích informací, jež byly uvedeny dříve vyslechnutou osobou.

Další odlišnost je možné spatřovat v místě realizace vyšetřovacího úkonu. Zatímco rekonstrukci trestného činu je možné realizovat na jiném místě, než je skutečné místo, kde došlo ke spáchání trestného činu¹⁹, v případě prověrky výpovědi na místě je tento postup nemyslitelný, jelikož podstata prověrky na místě tkví ve srovnání dříve podané výpovědi s reálnou situací na konkrétním místě. Z tohoto důvodu je možné prověrku výpovědi na místě realizovat výhradně na takto určeném místě.

Odlišným prvkem je rovněž možnost využití figurantů během vyšetřovacího úkonu. V případě rekonstrukce trestného činu bývá zcela běžné, že kriminalisté využijí figuranty, kteří dle instrukcí vedoucího vyšetřovacího týmu, jež vede rekonstrukci, napodobují činnost osob, které jsou zúčastněny na kriminalisticky relevantních událostech. Stejně je možné využít

¹⁶ KONRÁD, Zdeněk, op. cit. 5, s. 90.

¹⁷ Tamtéž, s. 83.

¹⁸ SKÁCEL, Jan. Vztah prověrky výpovědi na místě k jiným vyšetřovacím úkonům. *Československá kriminalistika*. 1980, s. 364.

¹⁹ Realizace rekonstrukce trestného činu na jiném místě připadá v úvahu, je-li možné všechny podmínky a okolnosti, jež jsou relevantní pro vyšetřovaný trestný čin, na tomto místě obnovit.

makety různých předmětů a figuríny. V případě prověrky výpovědi na místě makety či figuranti využívání nejsou.

1.2 Právní úprava rekonstrukce trestného činu vybraných zemí Evropské unie

Jak bylo předestřeno v samotném úvodu, součástí diplomové práce bude rovněž nástin zahraniční právní úpravy rekonstrukce trestného činu. Z geografických důvodů jsem se rozhodla věnovat právní úpravě Rakouska a Spolkové republiky Německo.

1.2.1 Spolková republika Německo

Na rozdíl od českého trestního řádu, jehož ustanovení § 89 odst. 2 upravuje pouze demonstrativní výčet důkazních prostředků, německý trestní řád²⁰ uvádí výčet taxativní.²¹

Mezi taxativní výčet důkazních prostředků řadíme výslech svědka dle ustanovení § 48 a násl. StPO, znalecký posudek dle ustanovení § 72 a násl. StPO, výslech obviněného, respektive obžalovaného, dle ustanovení § 157 StPO, jenž je považován za důkazní prostředek v širším smyslu, dále listinné důkazy dle ustanovení § 249 StPO a výčet uzavírají tzv. vizuální důkazy, kterými se rozumí důkazy, u nichž je soud o skutečnostech přesvědčen přímým vnímáním a jejichž úpravu nalezneme v ustanovení § 86 a násl. StPO.²²

Výslovnou právní úpravu rekonstrukce trestného činu v německém trestním řádu nenalezneme, nicméně tento vyšetřovací úkon je řazen právě do posledně zmiňované skupiny, tedy do vizuálních důkazů. Rekonstrukce trestného činu je využívána jako jedna z metod kriminalistické praxe.²³

1.2.2 Rakousko

Oproti německému trestnímu řádu, kde bychom právní úpravu rekonstrukce trestného činu nenašli, v rakouském trestním řádu zakotvena je. Rakouská právní úprava tohoto vyšetřovacího úkonu je v mnoha ohledech podobná té české, nicméně jsou patrné jisté rozdíly.

Rekonstrukce trestného činu je upravena ustanoveními § 149 a § 150 StPO. V ustanovení § 149 odst. 1 bod 2 StPO je rekonstrukce definována, a to tak, že se rekonstrukcí

²⁰ Strafprozessordnung, dále jen StPO.

²¹ Beweismittel [online]. Kriminalwissenschaften, Präsentationen und Skripte zu Kriminalistik und Kriminaltechnik. [cit. 1.5.2021] Dostupné z: <http://www.gletschertraum.de/Kriminalistik1/Beweismittel.html>.

²² Strafprozessordnung (StPO) [online]. [cit. 1.5.2021]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/>.

²³ Die Arten des Beweises [online]. Kriminalwissenschaften, Präsentationen und Skripte zu Kriminalistik und Kriminaltechnik. [cit. 1.5.2021] Dostupné z: <http://www.gletschertraum.de/Kriminalistik1/ArtendesBeweises.html>.

trestného činu rozumí přezkum výsledku osoby v rámci zopakování pravděpodobného průběhu trestného činu buď na místě činu, nebo na jiném místě, jenž s trestným činem souvisí. O celém průběhu rekonstrukce je pro účely dokazování pořizován zvukový a obrazový záznam. V ustanovení § 149 odst. 3 StPO je následně výslovně zakotveno, čímž spatřujeme odlišnost oproti české právní úpravě, že se rekonstrukce trestného činu koná na návrh státního zástupce.

Dále je v ustanovení § 150 odst. 1 StPO zakotveno, že státní zastupitelství, obviněný, oběť a tzv. soukromý účastník²⁴ disponují právem účastnit se průběhu rekonstrukce. Stejně tak mají právo účasti i jejich zástupci. Během konání rekonstrukce mají všichni tito účastníci možnost pokládat otázky. Oproti české právní úpravě, v Rakousku se kriminální policie průběhu rekonstrukce trestného činu nemusí účastnit, nicméně o termínu konání úkonu je nutné ji informovat.

Rakouský trestní řád umožňuje přechodné vyloučení obviněného z účasti na rekonstrukci trestného činu, mohla-li by jeho přítomnost ohrozit účel rekonstrukce či to vyžadují zvláštní zájmy dle § 250 odst. 1 StPO. Stejně tak je možné odeprít účast i oběti a tzv. soukromému účastníkovi, pokud by hrozilo, že by jejich přítomnost mohla ovlivnit svobodnou a úplnou výpověď obviněného či svědka. V této situaci je nezbytné, aby byla těmto osobám poskytnuta kopie protokolu o rekonstrukci trestného činu. Pro úplnost je nutno dodat, že účast obhájce na tomto úkonu nesmí být samozřejmě za žádných okolností omezena.²⁵

Z výše uvedeného je na první pohled patrné, že se česká a rakouská úprava rekonstrukce značně podobá, nicméně rakouský trestní řád obsahuje oproti naší úpravě tři odlišnosti. Obecně úpravu rekonstrukce je možno brát za podrobnější, neboť je v zákoně reglementován i průběh rekonstrukce trestného činu. Další odlišností je, že se rekonstrukce trestného činu koná na návrh státního zástupce, přičemž účast kriminální policie na tomto úkonu není obligatorní.

²⁴ Soukromým účastníkem se ve smyslu ustanovení § 65 StPO rozumí jakákoliv osoba, které byla trestným činem způsobena škoda a která prohlásí, že se řízení účastní za účelem vymáhání této škody. Dle české právní úpravy bychom mohli tuto osobu nazvat jako poškozený.

²⁵ Strafprozessordnung (StPO) [online]. [cit. 2.5.2021]. Dostupné z: <https://www.jusline.at/gesetz/stpo/gesamt>.

2 Kriminalistická rekonstrukce

Kriminalistická rekonstrukce je jednou z mnoha činností kriminalistické praxe, která významně přispívá k objasňování trestných činů a zjišťování kriminalisticky významných jevů. V následujících kapitolách se budu zabývat pojmem kriminalistické rekonstrukce, její podstatou, jaký má pro kriminalistickou praxi význam a rovněž zmíním i její využití.

2.1 Pojem, podstata a využití kriminalistické rekonstrukce

2.1.1 Pojem a podstata kriminalistické rekonstrukce

S pojmem rekonstrukce se setkáváme nikoli pouze v kriminalistické vědě, ale i v jiných oblastech lidské činnosti. Nejčastěji se jedná o odvětví technická či přírodovědecká. V technickém smyslu je možné o rekonstrukci hovořit jako o znovuvytvoření či fyzickém obnovení nejen specifického hmotného objektu, který z důvodu působení rozličných vnějších podmínek a vlivů postupně ztratil svou původní podobu, ale rovněž i dynamických hmotných součástí objektivní reality, pod kterými si můžeme představit především situační děje, podmínky a jevy.²⁶ V tomto smyslu se pojem rekonstrukce přenesl do oblasti kriminalistiky, neboť se v kriminalistické praxi často kriminalisté potýkají s potřebou znovuoobnovení či rekonstruování jak hmotných objektů, které jsou silně poškozené či dokonce zaniklé, tak kriminalisticky relevantních jevů a událostí, které se staly v minulosti a v současnosti existují již pouhé stopy dokládající jejich předešlou existenci. Toto znovuoobnovení probíhá na základě důkazů, zachovalých fragmentů rekonstruovaného předmětu a jiných informací, které již kriminalisté v průběhu vyšetřování nashromáždili. Nicméně je důležité zdůraznit, že v rámci kriminalistické rekonstrukce jako takové, dochází ke znovuoobnovení pouze kriminalisticky relevantních okolností, tedy takových, které mají pro dané vyšetřování význam.²⁷

V odborné literatuře je možné se setkat s různými vymezeními kriminalistické rekonstrukce. Tyto definice se od sebe ovšem příliš neodlišují. Rozdíly spočívají pouze v tom, jak autor pojímá rozsah pojmu, kdy se někteří autoři zaměřují pouze na jistý druh kriminalistické rekonstrukce a tím prakticky definici kriminalistické rekonstrukce omezují. S takovouto omezující definicí se můžeme setkat u prof. Rybáře, který v traktování pojmu kriminalistické rekonstrukce klade výrazným způsobem důraz na rekonstrukci místa činu.

²⁶ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: ABOOK s.r.o., 2017, s. 515.

²⁷ KONRÁD, Zdeněk, op. cit. 5, s. 59.

Ve své definici se dotýká rovněž rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů, kterou ovšem zmiňuje pouze v kontextu s vyzdvihovanou rekonstrukcí místa činu. Ostatní druhy kriminalistické rekonstrukce, které budou podrobněji probrány v kapitole 2.2, opomíjí.²⁸

S ohledem na výše zmíněné hodnotím jako zcela přesnou a nikterak omezující definici autorů Musila, Konráda a Suchánka, která je traktována následovně: „*Kriminalistická rekonstrukce je specifická metoda kriminalistické praktické činnosti spočívající v obnovení kriminalisticky relevantních hmotných objektů, situací a skutkových okolností nebo jejich podstatných vlastností na základě údajů a faktů shromážděných ve vyšetřované věci s cílem jejich bezprostředního zkoumání, prověření a získání nových poznatků majících důkazní význam nebo taktickou hodnotu.*“²⁹ V této definici jsou zahrnuty všechny druhy kriminalistické rekonstrukce z pohledu charakteru objektu, který je rekonstruován. Tedy je zahrnuta rekonstrukce kriminalisticky významných míst, rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka, rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů a konečně rekonstrukce kriminalisticky významných jednání a událostí. Navíc z této definice vyplývá jednoznačný význam kriminalistické rekonstrukce, kterým není pouze bezprostředně prověřit a zkoumat již zjištěné informace, ale rovněž je cílem získat i nové, dosud nezjištěné poznatky a důkazy, které mají pro dané vyšetřování význačnou důkazní relevanci.

Kriminalistická rekonstrukce se jako metoda poznání zakládá na principu reciproční souvislosti a podmíněnosti mezi dílčími elementy libovolného systému. Dle tohoto principu je možné v procesu vyšetřování a odhalování trestných činů rekonstruovat dané předměty, situaci panující na místě činu, vnější podobu člověka, či například sled a průběh jednání, nebo událostí.

Podstatou rekonstrukce je znovuobnovení skutkových okolností předešlého stavu situace na místě činu, či individuálních objektů s cílem získat kriminalisticko-taktické či důkazní informace. Rekonstrukce kriminalistům umožňuje utvořit analogický objekt neboli model, který ve sledovaných znacích³⁰ odpovídá zkoumanému originálu, a umožňuje tak jeho bližší poznání.³¹ Jelikož se tento model svými podstatnými vlastnostmi shoduje s originálem, je možné jej použít v průběhu poznání jako náhradu za originální objekt, který již neexistuje a jehož podstatné znaky jsou zachyceny v dokumentaci případu. Mezi modelem a originálem

²⁸ RYBÁŘ, Miroslav. *Základy kriminalistiky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2001, s. 156.

²⁹ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 363-364.

³⁰ Volbu významných znaků není možné pojímat zcela bez pravidel, neboť záleží především na podmínkách, obsahu a cíli rekonstrukce. Někdy může dostačovat podobnost modelu a originálního objektu ve vnějších znacích, jako například v barvě či tvaru, v jiných případech je nutné dosáhnout shody ve znacích funkčních neboli dynamických.

³¹ NĚMEC, Miroslav, op. cit. 28, s. 516-517.

tedy působí analogie, která umožňuje důvodně předpokládat, že zjištění získaná během tvorby a zkoumání modelu, se analogicky shodují s objektivní realitou.³²

Na základě výše uvedeného mohu konstatovat, že zásadním je v kriminalistické rekonstrukci proces modelování jako obecná poznávací metoda. Jedná se o jakýsi nepřímý postup řešení problému, neboť prostřednictvím rekonstruovaného modelu, který se s původním objektem shoduje ve zvolených znacích, zkoumáme originál. Je však nutné doplnit, že není nikdy možné dosáhnout stoprocentní totožnosti. Vždy se bude jednat o nižší či vyšší úroveň podobnosti mezi modelem a originálním objektem.

Model je možné považovat za jakýsi mezičlánek mezi objektivní realitou a představou o realitě, neboť realisticky napodobuje vlastnosti reálně existujících objektů. Miroslav Němec rozlišuje modely materiální neboli fyzikální a modely myšlenkové neboli ideální. Myšlenkové modely jako myšlenkové konstrukce předcházejí modelům materiálním a umožňují kriminalistům nejen formovat vizi o vyšetřované události, ale i predikovat různorodé situace a včas si rozmyslet různé eventuality vývoje při provádění rekonstrukce. Díky tomu je možné se vyhnout řešení nenadálých situací, které mohou nastat na místě rekonstrukce. Pokud kriminalista nedisponuje všemi poznatky, může myšlenkový model aktivně dotvářet. Chybějící informace tak může doplnit o tvůrčí objasnění opírající se o jeho znalosti a získané praktické zkušenosti.³³

2.1.2 Využití kriminalistické rekonstrukce

Na kriminalistickou rekonstrukci, jako na metodu kriminalistické praxe, lze nahlížet ze dvou úhlů, a to buď jako na metodu speciální, nebo jako na metodu specifickou. Pokud hovoříme o kriminalistické rekonstrukci jako o speciální metodě, hovoříme o rekonstrukci kriminalisticky významných materiálních objektů a míst, která je v praxi využívána především jako presumpce objektivní aplikace nebo jako součást specifických metod kriminalistické praxe, tedy např. součást expertizy či vyšetřovacího pokusu. Jako metoda specifická se kriminalistická rekonstrukce uplatňuje ve formě samostatného vyšetřovacího úkonu, a to v případě rekonstrukce trestného činu, jenž je v trestním řádu zákonodárcem zcela nepřesně nazvána jen rekonstrukcí. V tomto případě se tedy jedná o metodu, která vznikla v rámci kriminalistické vědy a slouží zejména jejímu účelu.³⁴

³² KONRÁD, Zdeněk, op. cit. 5, s. 59.

³³ NĚMEC, Miroslav, op. cit. 28, s. 517-518.

³⁴ KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodika vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 117-118.

Stále častěji je v kriminalistické praxi, vzhledem k pronikání informačních technologií do všech odvětví lidské činnosti, užívána samostatná rekonstrukce situací, průběhu událostí, předmětů, osob aj., prostřednictvím metody počítačové animace v trojrozměrných dimenzích 3D. Ohledně důkazního využití této metody se nicméně vede názorový spor. I přesto, že je tato metoda aplikována kriminalisty k prospěchu zjištění skutkového stavu věci, což je samozřejmě důležité, je ale ovšem nutné zmínit i argumenty, které této metodě nesvědčí.³⁵ Prof. Fenyk uvádí, dle mého názoru, oprávněný protiargument, že je možné naprogramovat, obrazně řečeno, prakticky cokoliv, tedy i nepravdu. Z tohoto důvodu je tedy velice důležité rozlišovat, které konkrétní pracoviště bude takový důkaz poskytovat. Pokud by se ve věci angažovala renomovaná a akreditovaná státní kriminalistická laboratoř, neměly by o důkazní věrohodnosti vyvstat žádné pochybnosti. Pokud ale uvážíme, že by se jednalo o soukromou laboratoř fungující na komerční bázi, která by se navíc opírala o pochybné reference, bylo by nutné být v případě objektivitě prezentovaných výsledků obezřetný.³⁶

Kriminalistická rekonstrukce nachází své největší uplatnění v předsoudní fázi trestního řízení, tedy v řízení přípravném, kdy ji lze provést:

- S účastí a aktivní pomocí osob, kterým jsou znaky rekonstruovaného originálu známy, a to především na základě jejich výpovědí a dalších ve věci nashromážděných materiálů a faktů. Těmito osobami jsou svědci, poškození či obvinění. Tato rekonstrukce v kriminalistické praxi převládá.
- Bez účasti osob, kterým jsou znaky rekonstruovaného originálu rovněž známy, a to na základě výpovědí, jiných zjištění a uceleného souhrnu dosavadních faktů. Základem této rekonstrukce, se kterou se v praxi setkáváme méně často, jsou informace získané např. z ohledání, eventuálně mohou posloužit i závěry znalců či konzultantů. V případě této rekonstrukce se svědci, poškození a obvinění neúčastní.³⁷

V kriminalistické praxi je možné kriminalistickou rekonstrukci využít ve třech formách:

- 1) Jako samostatný vyšetřovací úkon. Jedná se o rekonstrukci ve smyslu ustanovení § 104d trestního řádu a v kriminalistické praxi se tento úkon nazývá rekonstrukcí trestného činu. S touto formou rekonstrukce je možné se nejčastěji setkat v případech vyšetřování nejzávažnější násilné trestné činnosti.³⁸

³⁵ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 364.

³⁶ FENYK, J.; HLAVÁČEK, J.; KROULÍK, P., op. cit. 11, s. 40-41.

³⁷ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 364.

³⁸ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika: Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 541.

- 2) Jako součást jiných metod kriminalistické praktické činnosti, kterými mohou být například rekonstrukce, vyšetřovací pokus či prověrka výpovědi na místě.
- 3) Jako taktický prostředek prováděný v případě některých operativně pátracích úkonů a opatření³⁹, či při hodnocení jevů, které jsou dynamicky a situačně složité.⁴⁰

Samotných výsledků zjištěných v rámci kriminalistické rekonstrukce lze ve vyšetřování využít jako důkazního prostředku ve smyslu ustanovení § 104d trestního řádu, prostředku prověrky doposud získaných důkazů, taktického prostředku v postupu kriminalistické identifikace, pátrací pomůcky, dále jako předpokladu pro využití dalších kriminalistických metod, prostředku ilustrace a jako předpokladu kriminalistické expertizní činnosti.⁴¹

2.2 Druhy kriminalistické rekonstrukce

V odborné kriminalistické literatuře se setkáváme s různorodými názory na kritéria třídění a jednotlivé druhy kriminalistické rekonstrukce. Jedním z takových kritérií je charakter účasti osob, jež jsou seznámeny s kriminalisticky relevantními znaky rekonstruovaného originálu, při rekonstrukci.⁴² Toto kritérium je podrobně rozebráno v kapitole 2.1.2, jež se zabývá využitím kriminalistické rekonstrukce.

Dalším význačným kritériem je povaha rekonstruovaných objektů. Soudobá kriminalistická praxe se ustálila na nejzásadnějších rekonstruovaných objektech, kterými jsou skutkové okolnosti činu, situace na místě činu, předměty vztahující se k dané události a rovněž také podoba člověka dle nalezené kostry, či jiných rysů.

Dle povahy rekonstruovaných objektů členíme kriminalistickou rekonstrukci na čtyři skupiny, a to na rekonstrukci kriminalisticky významných míst, rekonstrukci kriminalisticky významných předmětů, rekonstrukci kriminalisticky významných znaků člověka a rekonstrukci kriminalisticky významných jednání a událostí.⁴³

2.2.1 Rekonstrukce kriminalisticky významných míst

V procesu vyšetřování trestného činu slouží kriminalistům jako zdroj informací kriminalisticky relevantních různorodá místa, která více či méně souvisí s poznávanými

³⁹ Například se může jednat o zjišťování totožnosti neznámého mrtvého těla.

⁴⁰ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 364.

⁴¹ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 541-542.

⁴² KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 34, s. 118.

⁴³ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 542.

skutečnostmi. Vzhledem k tomu, že tato místa mají odlišný charakter, můžeme tak hovořit i o různých druzích rekonstrukce kriminalisticky významných míst. V rámci tohoto druhu rekonstrukce rozlišujeme rekonstrukci místa činu a rekonstrukci míst, která nejsou místem trestného činu.⁴⁴

Rekonstrukce místa činu je zcela typickým reprezentantem této skupiny a lze o něm hovořit jako o nejdůležitějším pramenu poznání, ze kterého kriminalisté vychází při zjišťování, co se skutečně stalo.⁴⁵ Provádí se především v rámci jistých vyšetřovacích úkonů, kterými jsou např. rekognice či vyšetřovací pokus, a velmi často bývá její provedení podmínkou k úspěšné realizaci těchto úkonů, jestliže prvotní místo bylo nějakým způsobem změněno či dokonce zaniklo.⁴⁶ Rekonstrukce místa činu tedy spočívá v rekonstrukci takové části materiálního prostředí, kde se odehrála událost, v níž je spatřován trestný čin.⁴⁷ Dle cíle a významu vyšetřovacího úkonu se provádí rekonstrukce počáteční či konečné struktury místa činu. Místo, které kriminalisté rekonstruují, dovoluje nejen zkoumání konkrétní situace místa, ve které pachatel původně započal své jednání, nýbrž i modelaci kriminalisticky významných dějů spojených s tímto místem a studium konečné struktury místa činu.

V kriminalistické činnosti je možné se setkat s potřebou rekonstrukce i takových míst, která nejsou místem trestného činu, a která mají značnou relevanci pro zjištění skutkového stavu věci a objektivní pravdy. V tomto případě spočívá rekonstrukce míst, která nejsou místem trestného činu, v rekonstrukci části materiálního prostředí, kde se na rozdíl od rekonstrukce místa činu neodehrála událost, v níž je spatřován trestný čin. V praxi takovými místy mohou být např. místa nálezů objektů významných pro trestní řízení či místo sebevraždy. Pro tento druh rekonstrukce je příznačné, že jde především o rekonstrukci konečné struktury daného místa.⁴⁸

2.2.2 Rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů

V kriminalistické praxi se mohou stát objektem zkoumání věci, listiny, jiné dokumenty či nehmotné objekty, které byly z jakéhokoli důvodu pozměněny, poškozeny či dokonce zcela zničeny, například výbuchem. Pro využití těchto předmětů v postupu vyšetřování trestného

⁴⁴ Tamtéž, cit. 38, s. 542.

⁴⁵ PROTIVÍNSKÝ, Miroslav. Pohyblivá místa činu. *Kriminalistika*, 2002, č. 3, s. 219.

⁴⁶ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 365.

⁴⁷ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 542.

⁴⁸ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 365.

činu a zjišťování skutkového stavu věci je v řadě případů nezbytné realizovat jejich rekonstrukci.⁴⁹

Hovoříme-li o rekonstrukci věci⁵⁰, jedná se zejména o znovuvytvoření předmětů významných pro trestní řízení za účelem zjištění vnějšího vzhledu či funkčních vlastností originálního předmětu. Při rekonstrukci listin a jiných dokumentů⁵¹ je rekonstruována vnější podoba se znaky obsahu originálu. V případě rekonstrukce nehmotných objektů⁵² se kriminalisté snaží rekonstruovat poškozená či smazaná data.

Ve všech výše zmíněných případech je rekonstrukce premisou realizace dalších kriminalistických metod zkoumání. Účelem rekonstrukce je znovuoobnovení vnějších znaků objektu, jeho rozměrů a funkčních vlastností s cílem usnadnění řešení dalších podstatných úloh.

Na závěr je nutné dodat, že pokud to další zkoumání vyžaduje, lze v procesu rekonstrukce části předmětu, které buď chybí, nebo jsou úplně zničené, nahradit částmi analogickými.⁵³

2.2.3 Rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka

Kriminalisté se často setkávají s potřebou realizace rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka. Vzhledem k faktu, že rekonstruované rysy mají, s ohledem na cíl a význam rekonstrukce, různorodý charakter, hovoříme v případě této skupiny buď o rekonstrukci vnější podoby člověka, anebo o rekonstrukci jiných znaků člověka.⁵⁴

Rekonstrukce vnější podoby člověka je v praxi využívána jako podpůrný taktický prostředek při provádění tzv. portrétní identifikace, nebo v případě potřeby identifikace kostrového nálezu, kostí či mrtvoly neznámé totožnosti, pokud jsou obličejové partie mrtvého těla v pokročilém stupni rozkladu.

K portrétní identifikaci kriminalisté přistupují zejména v případech, kdy je potřeba vypátrat pachatele na základě laického popisu svědka, za užití technických prostředků.⁵⁵ Kriminalisté mají k dispozici řadu metod, které mohou k tomuto účelu využít. Jako příklad je vhodné uvést tzv. fotorobot, kdy jsou svědkovi ukazovány specifické série fotografií. Nejprve je mu předloženo album typů, což je soubor fotografií různých typů obličejů, a posléze album

⁴⁹ NĚMEC, Miroslav, op. cit. 26, s. 519-520.

⁵⁰ Jako příklad rekonstrukce věci je možné uvést rekonstrukci zařízení nástražného výbušného systému.

⁵¹ Příkladem může být rekonstrukce poškozené listiny či jiných dokumentů za účelem zjištění jejich obsahu.

⁵² Typickým příkladem tohoto typu rekonstrukce je znovuoobnovení elektronických dat uložených v paměti počítače v digitální podobě.

⁵³ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 203-204.

⁵⁴ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 543.

⁵⁵ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 366.

kompoziční neboli identifikační, které se skládá z fotografií obličeje, jež jsou rozstříhány do šesti pruhů, přičemž každý pruh znázorňuje vždy jeden z prvků obličeje. Na obdobném principu funguje i tzv. fotomontáž neboli mozaikový portrét. V tomto případě jsou ovšem jednotlivé prvky kompozičního alba přeneseny na šest diapásů, které jsou promítány šesti projektory. Další metodou, která je další vývojovou fází grafického zobrazení vnějších znaků, je tzv. identikit, což je ve své původní podobě metoda skládaného portrétu, kdy svědek postupně volí jednotlivé části těla znázorněné na průsvitných foliích. Je nutno nicméně dodat, že tyto metody jsou dnes již víceméně překonané a v současné době v kriminalistické praxi dominují metody užívající výpočetní techniky, které ovšem z metody fotomontáže či skládaného portrétu vychází. Jedná se o speciální software, který umožňuje vytvořit obraz osob. Nejznámějším softwarem tohoto typu je systém *PORIDOS*⁵⁶, resp. jeho novější verze *wPORIDOS*, která na rozdíl od svého předchůdce, zahrnuje znaky i jiných etnických skupin.⁵⁷ Na obdobném principu pracuje rovněž program *facette*.⁵⁸ Nejpokročilejším programem je v současné době automatizovaný biometrický a informační systém *faceEXPLORER*, který slouží k rozeznávání a porovnávání obličejů pomocí speciální technologie neuronových sítí.

V případě potřeby identifikace kostrového nálezu či mrtvoly neznámé totožnosti, jejíž obličejové partie jsou již v pokročilém stadiu rozkladu, byla především v minulosti využívána metoda plastické rekonstrukce obličeje podle lebky neboli tzv. Gerasimovova metoda⁵⁹. Tato metoda je v praxi velmi náročná a výsledek zkoumání není možné pokládat za zcela spolehlivý. V procesu modelace je velice komplikované tvarování měkkých tkání na lebce a stejně tak není možné domodelovat např. barvu očí, či barvu vousů. Nejen z těchto důvodů převládá názor, že plastický portrét není schopen posloužit jako objektivní model ke ztotožnění osoby cestou rekonstrukce. V současné době se tato metoda využívá pouze pro rekonstrukci kosterních rekonstrukcí historických osobností.⁶⁰ Dnes mají kriminalisté k dispozici řadu sofistikovaných metod, jak kostrový nález včetně nálezu lebky rekonstruovat. Jako příklad je možné uvést metodu počítačové superprojekce, která umožňuje antropologicky komparovat nalezenou lebku s fotografií určité osoby pomocí tzv. prolnutí. V Kriminalistickém ústavu Praha byla vyvinuta plně digitalizovaná počítačová superprojekce, kdy je lebka převedena pomocí 3D skeneru do digitalizované podoby. Stejný postup je proveden rovněž s portrétem a v počítači je následně

⁵⁶ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 312-313.

⁵⁷ Příběh identikitu - Policie České republiky [online]. Copyright © 2021 Policie ČR [cit. 30.05.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pribeh-identikitu.aspx>.

⁵⁸ RAK, Roman a kol. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008, s. 299.

⁵⁹ Pojmenována po ruském archeologovi a antropologovi M. M. Gerasimovovi.

⁶⁰ KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 34, s. 120.

možné snímky vzájemně prolínat a komparovat. Na expertní úrovni se v současné době využívá metoda videosuperprojekce, která je nejen rychlejší, ale vykazuje i nižší chybovost. V případě této metody jsou současně používány dvě videokamery, kdy první kamera snímá naaranžovanou lebku a druhá snímá fotografii. Vzniklé snímky jsou dále v počítačovém programu prolínány a provádí se zkoumání antropometrických bodů.⁶¹

Rekonstrukce jiných znaků člověka v kriminalistické praxi znamená, že se jedná o rekonstrukci, jejíž účel je jiný než ztotožnění. Pod těmito jinými znaky člověka si můžeme představit například stavbu těla, somatotyp, hmotnost či rozměry těla. Výsledkem takovéto rekonstrukce je figurína, která může být kriminalisty dále využita při kriminalistickém experimentu.⁶²

2.2.4 Rekonstrukce kriminalisticky významných jednání a událostí

Do této skupiny kriminalistických rekonstrukcí jsou obecně řazeny veškeré rekonstrukce dynamických dějů, především pomocí demonstrace samotným pachatelem nebo dalších osob, které byly rekonstruovanému ději přítomny. Provedení rekonstrukce jednání a událostí za přímé účasti zúčastněných osob je způsobem nejčastějším, nicméně je možné uvedené rekonstrukce provést i bez účasti zainteresovaných osob, a to na základě souboru dosud nashromážděných materiálů buď na reálném místě události, anebo i virtuálně prostřednictvím metody počítačové animace.⁶³ S ohledem na různorodé charaktery rekonstruovaných dynamických situací děje, rozeznáváme rekonstrukci trestného činu a rekonstrukci jednání a událostí, které nejsou trestným činem.

Podstatou rekonstrukce trestného činu je znovuoobnovení skutkově významného jednání pachatele, kterého se dopustil v průběhu spáchání trestného činu, a rovněž také okolností, za nichž jednání pachatele probíhalo. Tento druh rekonstrukce probíhá za pomoci demonstrace pachatele, svědka či poškozeného, za účasti znalců, či jiných odborníků, popř. i na základě dalších důkazních prostředků. Rekonstrukce trestného činu je specifickou metodou kriminalistické praxe, pro kterou je dominantním a nejvýznamnějším typem. Rovněž má charakter procesního úkonu ve smyslu ustanovení § 104d trestního řádu.

V případě rekonstrukce jednání a událostí, jež nejsou trestným činem, se jedná o znovuoobnovení podstatných částí událostí nebo jednání, která není možné klasifikovat jako

⁶¹ Přírodovědné zkoumání – Policie České republiky [online]. Copyright © 2021 Policie ČR [cit. 30.05.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prirodovedne-zkoumani-892081.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>.

⁶² PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 543.

⁶³ KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 34, s. 121.

trestné činy, přesto je jejich význam značný. Významu nabývají například v případě procesu zjišťování alibi, při vyšetřování sebevražd či nešťastných náhod.

Oba druhy rekonstrukce, jež jsou jedinými představiteli této skupiny, si jsou tak blízké, že dochází téměř ke splynutí obou druhů. Rozdíl je patrný pouze v okruhu policejní činnosti a rovněž také je možné nalézt rozdíl dle charakteru rekonstruovaných událostí. Společným prvkem a rovněž předpokladem obou rekonstrukcí je rekonstrukce místa činu, a to konkrétně jeho počáteční struktury.⁶⁴

⁶⁴ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 543.

3 Rekonstrukce trestného činu

Na rekonstrukci trestného činu je nutné nazírat ze dvou úhlů. Z hlediska trestněprávního se jedná o důkazní prostředek, jenž byl v roce 2002 zakotven do trestního řádu a jehož právní úpravu nalezneme v ustanovení § 104d. Z hlediska kriminalistického pak hovoříme o rekonstrukci trestného činu jako o specifické metodě kriminalistické praxe. Přesto, že existují na problematiku rekonstrukce dva pohledy, je nutné si uvědomit, že se jedná o dva od sebe neoddělitelné pojmy, kdy je kriminalistická rekonstrukce jako metoda poznání využívána rekonstrukcí trestného činu, co by důkazním prostředkem z trestněprávního hlediska.⁶⁵

3.1 Stručný nástin historického vývoje rekonstrukce trestného činu v České republice

3.1.1 Vývoj názorů na rekonstrukci trestného činu z hlediska kriminalistického

Zaměříme-li se nejprve na rekonstrukci trestného činu z kriminalistického hlediska, je možné první zmínky o této specifické metodě nalézt v odborných publikacích již na přelomu 19. a 20. století.⁶⁶ V československé odborné literatuře se můžeme s rekonstrukcí setkat od 30. let 20. století, v nichž se ovšem ještě nejednalo o propracovaný teoretický výklad, ale šlo spíše o praktické zkušenosti, které získali praktici kriminálních úřadoven během vyšetřování jednotlivých trestných činů. Zprvu byla aplikace rekonstrukce vázána na ohledání místa činu a rovněž i na taktiku výslechu.

V 60. letech 20. století se vývoj názorů týkající se rekonstrukce nesl v duchu rozporu dvou koncepcí, které v té souvislosti vznikly. První z nich, jež je představována odbornými názory některých sovětských procesualistů a kriminalistů, rekonstrukci jako specifickou kriminalistickou metodu zcela odmítala.⁶⁷ Podle názorů Bělkina, Terzijeve, Kolmakova aj. není zcela možné realizovat rekonstrukci určité události, neboť se bude vždy rekonstruovaná událost zásadním způsobem odlišovat od události původní. Druhou koncepcí byla rekonstrukce uznávána jako jedna z metod prověrky a zjištění faktických podmínek děje, a zároveň i jako samostatný vyšetřovací úkon. Touto koncepcí byla nicméně podstata rekonstrukce neúměrně zužována nebo naopak rozšiřována, kdy představitelé koncepce Friedrich, Kobbelt či Beck

⁶⁵ CHMELÍK, Jan a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 142.

⁶⁶ GROSS, Hans Gustav Adolf. *Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik*. 4., verm. Aufl. München: J. Schweitzer, 1904.

⁶⁷ PRERAD, V.; VYCHODIL, M. *Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica, Praha: Univerzita Karlova, 1990, č. 3, s. 50-51.

pod rekonstrukci subsumovali i některé varianty vyšetřovacího pokusu.⁶⁸ V našich podmínkách názorově převažovala druhá koncepce a později odborníci dospěli k názoru, že rekonstrukci s vyšetřovacím pokusem, i přes jakési podobnosti, nelze pokládat za totožné, neboť je nutné brát v potaz i specifické znaky, které tyto metody od sebe výrazně odlišují, a to zejména hovoříme-li o cíli těchto úkonů.

V 70. letech 20. století přinesla ucelený a odborný pohled na rekonstrukci trestného činu až monografie Miroslava Vychodila s názvem „*Rekonstrukce trestného činu*“, jež znamenala vrchol procesu konstituování rekonstrukce trestného činu jako specifické metody kriminalistické praxe. Tento vyšetřovací úkon tak dostal pevnou strukturu a podobu. V ustáleném pojetí byla rekonstrukce jako samostatný vyšetřovací úkon ukotvena rovněž i ve služebních předpisech Generální prokuratury ČSSR i ministerstva vnitra ČSSR.⁶⁹

„Současná úroveň poznání již dovoluje vymezit rekonstrukci trestného činu jako „specifickou metodu kriminalistické praxe spočívající v souhrnném obnovení materiální situace místa činu a demonstraci činnosti zúčastněných osob podle jejich výpovědi a s jejich aktivní účastí, případně na základě jiných důkazů, pověřených verzí a závěrů znalců.“⁷⁰

3.1.2 Vývoj právní úpravy rekonstrukce trestného činu z hlediska trestněprávního

Podíváme-li se na rekonstrukci trestného činu z pohledu trestněprávního, je potřeba rozlišovat období před zakotvením a po zakotvení tohoto procesního úkonu v trestním řádu.

Rekonstrukce byla spolu s ostatními zvláštními způsoby dokazování včleněna do trestního řádu novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., jež nabyla účinnosti 1. ledna 2002. Před tímto datem bychom tedy výslovnou právní úpravu rekonstrukce trestného činu nenašli. S ohledem na hojnost využití tohoto procesního úkonu při vyšetřování závažných trestných činů v kriminalistické praxi, byl postup realizace odvozován z ustanovení trestního řádu upravujícího důkazní prostředky, jež byly svou povahou rekonstrukci trestného činu nejbližší. Jednalo se zejména o ustanovení upravující výslech, eventuálně ohledání.⁷¹ Pro úplnost je nutné dodat, že absence zákonné úpravy rekonstrukce nepůsobila zásadní bariéru v případě její aplikace, nicméně lze obecně konstatovat, že nejúčinnějším prostředkem sloužícím k dodržování a respektování zákonnosti, je právě zákonná formulace právní normy.⁷²

⁶⁸ VYCHODIL, Miroslav, op. cit. 7, s. 16-21.

⁶⁹ PRERAD, V.; VYCHODIL, M., op. cit. 67, s. 51-52.

⁷⁰ KONRÁD, Zdeněk, op. cit. 5, s. 65.

⁷¹ JELÍNEK, Jiří a kol., op. cit. 3, s. 424-425.

⁷² VYCHODIL, Miroslav. Některé zvláštní způsoby dokazování. *Trestní právo*, 2000, č. 11, s. 8.

Jako důkaz v trestním řízení byla rekonstrukce trestného činu akceptována i soudy, a to jako specifický druh ohledání. Ustanovení § 89 odst. 2 věta první trestního řádu, které bylo platné i před účinností novely, uvádí spolu s výčtem jednotlivých důkazů, že jako důkaz může posloužit vše, co by mohlo přispět k objasnění věci. I přes to, že o rekonstrukci trestného činu toto ustanovení nehovoří, s ohledem na příkladnost výčtu důkazů lze dospět k závěru, že rovněž rekonstrukce trestného činu může posloužit jako důkaz, je-li její realizace schopna přispět k objasnění věci.⁷³ Judikaturou byla tedy rekonstrukce trestného činu považována za specifický druh ohledání, v kriminalistické praxi na ní bylo nazíráno spíše jako na „*vyšetřovací pokus sui generis*“.⁷⁴

Po nabytí účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. byla rekonstrukce trestného činu do trestního řádu včleněna jako jedna z vybraných specifických metod kriminalistické praxe. Zákonodárce tzv. velkou novelou, která svou účinností posílila zákonnost a přípustnost rekonstrukce, vyhověl požadavkům kriminalistů, jež vycházely z dosažené úrovně poznání kriminalistické teorie a praxe, a reagoval tak na dosavadní nedostatečnou právní úpravu postupu tohoto vyšetřovacího úkonu.⁷⁵

Přesto, že není reálné, aby zákon vyčerpávajícím způsobem upravoval veškeré podmínky postupu realizace rekonstrukce, svým zařazením do trestního řádu tak dosáhl tento vyšetřovací úkon většího důkazního významu a rekonstrukce je tak v současné době pokládána za věrohodný důkaz trestního řízení.⁷⁶

3.2 Rekonstrukce trestného činu a její trestněprocesní základ

Jak již bylo vysvětleno výše, rekonstrukce trestného činu jako důkazní prostředek byla do trestního řádu včleněna spolu s procesními podmínkami její aplikace v roce 2002. Ustanovení o rekonstrukci nalezneme v hlavě páté trestního řádu upravující dokazování, oddílu třetím, který se věnuje některým zvláštním způsobům dokazování, a jeho zákonné vymezení v trestním řádu je následující:

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 25. června 1968, sp. zn. 11 Tz 29/68.

⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel et al. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 467.

⁷⁵ KONRÁD, Zdeněk, op. cit. 5, s. 5.

⁷⁶ JELÍNEK, Jirí a kol., op. cit. 3, s. 424-425.

„§ 104d

Rekonstrukce

(1) Rekonstrukce se koná, má-li být obnovením situace a okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah, prověřena výpověď podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci.

(2) Na postup při rekonstrukci se přiměřeně užití ustanovení o vyšetřovacím pokusu.⁷⁷

Přesto, že je ustanovení § 104d zákonodárcem zcela obecně nazvané pouze jako „Rekonstrukce“, z podstaty zákonného vymezení lze vyvodit závěr, že se jedná o rekonstrukci trestného činu.

Z dikce prvního odstavce, kde je zákonodárcem vymezena podstata a účel rekonstrukce, vyplývá, že rekonstrukce spočívá v obnovení určité situace či skutkových okolností, za kterých byl či mohl být spáchán vyšetřovaný trestný čin. Jedná se o obnovu dílčí nebo celkové situace, či skutkových okolností vyšetřovaného případu, a to především přímo na místě činu. Rekonstrukce je kriminalisty prováděna na základě skutkových zjištění, které byly získány z jiných, již dříve provedených důkazů, které kriminalisté porovnávají zpravidla na místě činu s rekonstruovanou situací. Rekonstrukce trestného činu tedy slouží k jakémusi ověření, zdali jsou veškerá známá zjištění, jež vyšla během trestního řízení najevo, ve vzájemné shodě a nedochází mezi nimi k případným rozporům.⁷⁸ Rekonstrukce trestného činu je velmi dobře použitelná k odhalení a ověření, jakým způsobem se trestný čin stal či mohl stát, na jakém místě k němu došlo, jaký nástroj byl ke spáchání pachatelem použit, v jaké poloze se v době spáchání trestného činu poškozený nacházel apod.⁷⁹

Ze znění prvního odstavce ustanovení § 104d trestního řádu dále vyplývá podmínka subsidiarity rekonstrukce trestného činu. Jako důkazní prostředek a procesní úkon by měla být rekonstrukce použita jen za předpokladu, jestliže jiné důkazy, jež byly v trestním řízení provedeny, nepostačují k objasnění vyšetřovaného případu. Provedení rekonstrukce tedy nebude na místě, lze-li objasnění daného případu v rozsahu nezbytném k rozhodnutí a účelu rekonstrukce, kterým je prověření výpovědi podezřelého, obviněného, svědka či poškozeného, dosáhnout opakovaným výsledkem podezřelého, obviněného, svědka či znalce, případně

⁷⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. komentář k ustanovení § 104d, bod č. 1.

⁷⁹ JELÍNEK, Jirí a kol., op. cit. 3, s. 430-431.

konfrontací nebo rekognicí těchto osob, podáním či doplněním znaleckého posudku, ohledáním místa činu, provedením prověrky na místě apod.⁸⁰

I přes jasné vymezení zákonné podmínky subsidiarity se domnívám, že by zejména v případech závažné násilné trestné činnosti bylo vhodné rekonstrukci trestného činu upřednostnit před jinými důkazními prostředky a docílit tak rychlejšího zjištění nezbytných skutkových okolností. Moji domněnku potvrdil rovněž kpt. Mgr. Kočí, jenž působí jako vrchní komisař Služby kriminální policie a vyšetřování v rámci Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, se kterým jsem vedla řízený rozhovor o problematice rekonstrukce trestného činu v praxi. Z našeho rozhovoru jasně vyplynulo, že podmínka subsidiarity není v kriminalistické praxi vždy dodržena. Pokud je to alespoň trochu možné, rekonstrukce trestného činu se koná.

Druhý odstavec téhož ustanovení stanoví, že na postup při realizaci rekonstrukce trestného činu se přiměřeně užije ustanovení § 104c trestního řádu, které upravuje vyšetřovací pokus. Přiměřenost užití ustanovení § 104c trestního řádu lze v tomto případě vyložit takovým způsobem, že se s ohledem na specifické znaky rekonstrukce trestného činu použije právní úprava v odstavci druhém, třetím a čtvrtém téhož ustanovení, neboť odstavec první se týká výhradně realizace vyšetřovacího pokusu.

Přiměřeným užitím odstavce druhého ustanovení § 104c trestního řádu je myšleno, že se k realizaci rekonstrukce trestného činu nepřistoupí nejen tehdy, je-li možné jejího účelu dosáhnout i jiným způsobem, což ostatně plyne z ustanovení § 104d odst. 1 trestního řádu, ale rovněž za situace, jeví-li se to vzhledem k okolnostem vyšetřovaného případu či osobě podezřelého, obviněného, svědka nebo poškozeného jako nevhodné.

Ustanovení § 104c odst. 3 trestního řádu vyjadřuje v případě realizace rekonstrukce v přípravném řízení nezbytnou přítomnost alespoň jedné osoby, jež není na věci nijak zúčastněna, ledaže by nemožnost zajistit její přítomnost při tomto úkonu zmařila jeho provedení. Je-li to vzhledem ke skutečnostem, jež byly během trestního řízení zjištěny, zapotřebí, lze k rekonstrukci trestného činu přibrat znalce, případně podezřelého, obviněného či svědka.

Odstavec čtvrtý téhož ustanovení pak dále stanoví, že k úkonům, jež souvisejí s konáním rekonstrukce, nesmí být podezřelý, obviněný, svědek mající právo odepřít výpověď

⁸⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol., op. cit. 78, komentář k ustanovení § 104d, bod č. 3.

a poškozený, za žádných okolností nucen.⁸¹ Blíže se budu subjekty rekonstrukce trestného činu zabývat v následující kapitole.

3.3 Subjekty rekonstrukce trestného činu

V procesu rekonstrukce trestného činu, stejně jako v případě ostatních procesních úkonů, vystupují různé subjekty mající odlišné procesní postavení. Mezi subjekty rekonstrukce trestného činu řadíme orgány činné v trestním řízení, dále obviněného, spoluobviněného, poškozeného a svědka, jakožto osoby mající se na realizaci rekonstrukce aktivně podílet svým jednáním. Dalšími subjekty jsou znalci a jiní odborníci-konzultanti, nezúčastněná osoba, tlumočníci, pomocné osoby a figuranti. Rovněž lze přiznat právo účastnit se rekonstrukce i obhájci.⁸²

3.3.1 Orgány činné v trestním řízení

Každý vyšetřovací úkon, tedy i rekonstrukce trestného činu, by měl být řízen jedinou osobou, jejíž povinností je řízení a usměrňování procesního úkonu s ohledem na procesní zásady.⁸³ Touto osobou je ve smyslu ustanovení § 161 odst. 2 a § 164 a násl. trestního řádu příslušný policejní orgán, jenž v dané věci vede vyšetřování. Pokud je vyšetřování prováděno týmem policistů, je za přípravu a realizaci rekonstrukce odpovědný vedoucí tohoto vyšetřovacího týmu. Policejní orgán, který vede vyšetřování, rozhoduje rovněž o tom, zda bude procesní úkon vůbec proveden.⁸⁴ Rozhodne-li policejní orgán o provedení rekonstrukce, stanoví cíl a účel plánované rekonstrukce, je zodpovědný za její náležitou přípravu a za celou organizaci rekonstrukce, tedy za náležité naplánování dílčích činností, za zajištění účastníků, jejichž účast je nezbytná k realizaci rekonstrukce, za výběr místa provedení, za zajištění příslušných věcných důkazů, za vyhotovení nezbytné dokumentace a řádné sepsání protokolu. V neposlední řadě rovněž dbá na celkový průběh rekonstrukce.⁸⁵

Celý proces realizace rekonstrukce trestného činu podléhá ve smyslu ustanovení § 174 trestního řádu dozoru státního zástupce, do jehož pravomocí v přípravném řízení spadá výkon dozoru nad zachováním správnosti a zákonnosti postupu prováděné rekonstrukce policejním orgánem. Tento dozor provádí státní zástupce především tak, že je mu ve smyslu ustanovení

⁸¹ ŠÁMAL, Pavel a kol., op. cit. 78, komentář k ustanovení § 104d, bod č. 5.

⁸² NĚMEC, Miroslav, op. cit. 26, s. 520.

⁸³ VYCHODIL, Miroslav, op. cit. 7, s. 115.

⁸⁴ NĚMEC, Miroslav, op. cit. 26, s. 520.

⁸⁵ VERNEROVÁ, Jarmila. Rekonstrukce trestného činu jako důkazní prostředek v čs. trestním řízení, jako kriminalistická metoda získávání a prověřování důkazů. *Československá kriminalistika*. 1977, č. 10, s. 143.

§ 174 odst. 2 písm. a) trestního řádu svěřena pravomoc udělit pokyn k provedení rekonstrukce a stejně tak i pravomoc udělit závazné pokyny policejnímu orgánu. Státní zástupce se může dle ustanovení § 174 odst. 2 písm. c) trestního řádu osobně účastnit výkonu rekonstrukce a rovněž může procesní úkon sám provést. Dále je státnímu zástupci umožněno od policejního orgánu vyžadovat vysvětlení, a ve smyslu ustanovení § 174 odst. 2 písm. d) trestního řádu věc vrátit policejnímu orgánu se svými pokyny k doplnění.

3.3.2 Obhájce

Realizace rekonstrukce trestného činu je oprávněn zúčastnit se i obhájce, kterým může být v souladu s ustanovením § 35 odst. 1 trestního řádu výhradně advokát. O účast advokáta půjde především v situacích, kdy obviněný, kterého zastupuje, odmítá svou aktivní účast na dané rekonstrukci.⁸⁶ Tato možnost je advokátovi dána především z toho důvodu, aby byla ve smyslu ustanovení § 41 a § 165 odst. 2 trestního řádu dodržena práva obviněného a zachován zákonný postup celého procesního úkonu.

3.3.3 Obviněný, poškozený a svědek

Mezi další osoby, které se účastní rekonstrukce trestného činu, řadíme obviněného, poškozeného a svědka, jenž událost bezprostředně pozoroval. V některých situacích lze k procesnímu úkonu přizvat i podezřelého.

Dle ustanovení § 32 trestního řádu se za obviněného považuje osoba podezřelá ze spáchání trestného činu, bylo-li proti této osobě zahájeno trestní stíhání ve smyslu ustanovení § 160 trestního řádu.

V případě poškozeného se jedná ve smyslu ustanovení § 43 trestního řádu o osobu, které bylo trestným činem ublíženo na zdraví, byla jí způsobena majetková škoda či nemajetková újma, nebo se jedná o osobu, na jejíž úkor se pachatel spácháním trestného činu obohatil.

Pro rozhodnutí o účasti těchto osob na předmětné rekonstrukci je zásadní především obsah výpovědi, dle které se daná událost rekonstruuje, dále jaký je účel celé rekonstrukce a či výpověď má být prověřována.⁸⁷

Aktivní i pasivní účast uvedených osob je zcela dobrovolná. Dle ustanovení § 104d odst. 2 za užití ustanovení § 104c odst. 4 trestního řádu, kde nalezneme úpravu analogické aplikace ustanovení týkajících se vyšetřovacího pokusu na proces rekonstrukce, nesmí být

⁸⁶ NĚMEC, Miroslav, op. cit. 26, s. 521.

⁸⁷ Tamtéž, s. 521.

za žádných okolností poškozený, podezřelý, obviněný, spoluobviněný a svědek, jenž má právo odepřít výpověď, k předmětné rekonstrukci trestného činu jakkoli nucen. V opačném případě by byl porušen zákonný postup procesního úkonu a následkem by byla absolutní nepoužitelnost tohoto důkazního prostředku.⁸⁸ Policejní orgán nesmí do prováděného úkonu při rekonstrukci trestného činu žádným způsobem zasahovat a ani nesmí výše zmíněné osoby v jejich počínání si během demonstrace jakkoli usměrňovat. Musí jim být ze strany policejního orgánu dán dostatečný prostor k volné demonstraci děje. V opačném případě by došlo ke zkreslení demonstrace a výsledek rekonstrukce by neměl žádnou důkazní hodnotu.⁸⁹

Pro úplnost je nutné dodat, že jedním ze subjektů rekonstrukce trestného činu může být dle ustanovení § 21 zákona o obětech trestných činů⁹⁰ rovněž důvěrník svědka, jestliže se tento svědek, který je obětí trestného činu, předmětné rekonstrukce účastní.⁹¹

3.3.4 Nezúčastněná osoba

Aby byl zabezpečen zákonný postup celého vyšetřovacího úkonu, jsou k rekonstrukci trestného činu přibírány osoby na věci nezúčastněné. Jedná se o osobu odlišnou od orgánů činných v trestním řízení, která není ani podezřelým, obviněným, spoluobviněným, svědkem či poškozeným v tomtéž trestním řízení. Ustanovení § 104c odst. 3 trestního řádu, které se přiměřeně použije na realizaci rekonstrukce trestného činu, vyžaduje přibrání alespoň jedné tzv. nezúčastněné osoby.

Nezúčastněná osoba je tzv. svědkem úkonu a na rozdíl od svědka události, je jejím úkolem sledovat průběh rekonstrukce a svým následným podpisem v protokolu stvrzuje pravdivost a správnost výsledků rekonstruované události a věrohodnost celého postupu. Během rekonstrukce neprovádí žádnou jinou činnost. Jde tedy o osobu poskytující záruku dodržení zákonnosti a nestrannosti postupu vyšetřovacího úkonu.

Přesto, že je přítomnost nezúčastněné osoby během rekonstrukce trestného činu vyžadována zákonem, ve zcela výjimečných případech lze od její účasti na vyšetřovacím úkonu s ohledem na ustanovení § 104c odst. 3 trestního řádu upustit. Jedná se o situaci, kdy účast nezúčastněné osoby nelze zajistit a v důsledku toho hrozí zmaření provedení vyšetřovacího úkonu. V praxi tomu tak bývá především v případě, pokud je nezbytné vyšetřovací úkon provést neprodleně, jinak by hrozilo nebezpečí, že nebude možné věrohodně vytvořit či

⁸⁸ Tamtéž s. 521.

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 25. června 1968, sp. zn. 11 Tz 29/68.

⁹⁰ Zákon č. 45/2013 Sb., zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) ve znění pozdějších předpisů.

⁹¹ ŠÁMAL, Pavel a kol., op. cit. 78, komentář k ustanovení § 104d, bod č. 2.

obměňovat podmínky pozorování, například z důvodu samozničení předmětu či hrozící změny počasí.⁹²

3.3.5 Znalci a konzultanti

Během realizace rekonstrukce trestného činu je v některých situacích zapotřebí přítomnost znalce, jehož odborné znalosti v předmětném oboru⁹³ jsou nezbytné pro zdárný průběh vyšetřovacího úkonu. Potřeba příbrání znalce závisí na povaze věci a na skutečnostech, jež dosud vyšly najevo v trestním řízení. Příbrání znalce k rekonstrukci trestného činu bude nutné především v těch případech, kdy je zapotřebí upřesnit, doplnit či ověřit skutečnosti, jež jsou nutné osvětlit právě těmi odbornými znalostmi, kterými příslušný znalec disponuje, a ohledně kterých již znalec v minulosti podal znalecký posudek či o nich vypovídal.⁹⁴ Posudek, který je znalcem zpracován, vychází z informací, jež byly v průběhu trestního řízení získány, a z dokumentace, jež mu byla ze strany orgánu činného v trestním řízení předložena. Znalec při zpracování posudku rovněž vychází ze závěrů, které získal svým znaleckým zkoumáním.⁹⁵ Jestliže se znalec prováděné rekonstrukce účastní, mělo by mu být ze strany orgánů činných v trestním řízení umožněno uplatnit své připomínky a případné dotazy.

Vedle znalců je rovněž možné v procesu rekonstrukce využít ve smyslu ustanovení § 157 odst. 3 trestního řádu odborné pomoci konzultanta, jenž disponuje znalostmi ze speciálního oboru⁹⁶, kterých je potřeba během rekonstrukce využít. Je nutné dodat, že do prováděné rekonstrukce nesmí konzultant žádným způsobem zasahovat. Postavení konzultantů není totožné s postavením znalců, neboť funkce konzultanta je pouze poradní. Svou včasnou a odbornou radou napomáhají kriminalistům proniknout do podstaty daného jevu.⁹⁷

3.3.6 Osoby pomocné a figuranti

Stejně jako nezúčastněné osoby jsou tyto osoby rovněž na věci nezúčastněné, ale jejich úloha v procesu rekonstrukce je zcela odlišná. Vzhledem k faktu, že tyto osoby nemají k dané události přímý vztah, jsou kdykoli nahraditelné. Mezi tzv. pomocné osoby řadíme například hasiče, lékaře, osobu zajišťující uzavření místa, kde se provádí rekonstrukce či kriminalisticko-

⁹² Tamtéž, komentář k ustanovení § 104c, bod č. 9.

⁹³ Může se jednat např. o obor kriminalistiky, psychologie či zdravotnictví.

⁹⁴ Tamtéž, komentář k ustanovení § 104c, bod č. 10.

⁹⁵ CHMELÍK, Jan. Účast znalce na místě činu a otázky s tím spojené. *Kriminalistika*. 2005, č. 4, s. 285.

⁹⁶ Jde např. odborníky v oblasti dopravy, kriminalistické techniky či soudního lékařství.

⁹⁷ NĚMEC, Miroslav, op. cit. 26, s. 521.

technické pracovníky, kteří zajišťují technickou stránku a pořizují nezbytnou dokumentaci o prováděném úkonu.

Je-li to zapotřebí, přiberou se k rekonstrukci trestného činu rovněž tzv. pokusné osoby a figuranti, přičemž je nutné, aby vedoucí vyšetřovacího týmu dbal o to, aby figurant zastupující subjekt během rekonstrukce, svým vzezřením, tělesnými dispozicemi, věkem a oblečením odpovídal osobě, jejíž jednání má za úkol demonstrovat.⁹⁸ Volba vhodného figuranta je tedy v kriminalistické praxi často problematická.

3.3.7 Tlumočník

Dalším subjektem rekonstrukce trestného činu může být tlumočník. Přibrat tlumočníka je možné dle § 28 trestního řádu, a to především za situace, že je potřeba, aby byl obsah písemností či učiněné výpovědi přetlumočeny, nebo tehdy využije-li osoba účastníci se rekonstrukce svého práva na užití mateřského nebo jiného jazyka, který ovládá, jež je mu zaručeno ustanovením § 2 odst. 14 trestního řádu.

3.4 Rekonstrukce trestného činu jako specifická metoda kriminalistické praxe

Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.2.4, rekonstrukce trestného činu je svým významem z hlediska obnovy kriminalisticky relevantních situací a okolností pro kriminalistickou praxi zcela dominantní. Jako samostatná metoda se zakládá na komplexním obnovení podmínek a situace na místě činu s následnou demonstrací děje události za aktivní účasti a dle dříve podaných výpovědí zúčastněných osob či na základě dosud nashromážděných důkazů ve vyšetřované věci. Prostřednictvím rekonstrukce dochází k obnově skutkových okolností, za nichž došlo, respektive mohlo dojít, ke spáchání vyšetřovaného trestného činu. Dochází tedy k rekonstrukci nejen situace na místě činu, ale rovněž i k obnově časové posloupnosti jednání obviněného, respektive jiných osob, které se vyskytovaly na místě činu. Stejně tak dochází k obnově způsobu užití různorodých nástrojů, pomůcek či předmětů. Takto rekonstruovaná situace je po celý průběh úkonu orgány činnými v trestním řízení přímo pozorována a vyvozené závěry slouží jako podklad pro rozhodnutí.⁹⁹

Rekonstrukce trestného činu je realizována podle skutkových zjištění, jež byla získána z ostatních provedených důkazů, přičemž jsou tato zjištění orgány činnými v trestním řízení vzájemně porovnávány obvykle na místě činu. Tento úkon spočívá v demonstraci obviněného,

⁹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol., op. cit. č. 78, komentář k ustanovení § 104c, bod č. 10.

⁹⁹ CHMELÍK, Jan a kol., op. cit. 65, s. 143.

svědka a případně poškozeného, co se na místě činu v době spáchání trestného činu odehrálo. Pomocí těchto demonstrací může následně policejní orgán porovnat dříve podané výpovědi těchto osob se závěry, jež byly objektivně zjištěny na místě činu.

Rekonstrukcí trestného činu dochází k obnově a prověření kriminalisticky relevantních informací, jež jsou známy výhradně osobě či osobám, jež se v době spáchání trestného činu na místě činu či v jeho blízkosti pohybovaly. Z výše uvedeného lze tedy usuzovat, že elementárními prvky rekonstrukce trestného činu, kdy dochází k prověření výpovědí, je upřesnění těchto výpovědí neboli jejich bližší konkretizace. Zúčastněné osoby, jejichž výpovědi se takto prověřují, během rekonstrukce ukazují, kde se na místě činu nacházely, kde stály případně další osoby, kde se nacházely předměty, jež byly použity k trestné činnosti, předvádějí své jednání apod. V praxi se často stává, že jsou takovýmito prověřením předchozích výpovědí odhaleny jejich nepřesnosti či dokonce jejich nepravdivost.¹⁰⁰

Z výše uvedeného je možné konstatovat, že rekonstrukce trestného činu, jež musí být nutně realizována za podmínek, které se co nejvíce přibližují podmínkám původní události, plní funkci pramene nových důkazních skutečností, dále slouží k prověření důkazů, jež byly ve vyšetřované věci shromážděny, a stejně tak slouží k prověření vyšetřovacích verzí.

Prověření důkazů, jež byly doposud zajištěny, prostřednictvím rekonstrukce má zásadní důkazní význam, neboť jediným měřítkem pravdivosti a správnosti výsledků vyšetřování je možné považovat jedině objektivní a zcela úplné vyřešení věci, o kterém nejsou žádné pochybnosti.

Další funkcí, kterou rekonstrukce trestného činu plní, je prověření vytyčených vyšetřovacích verzí. Práce s vyšetřovacími verzemi je velice komplikovaná. Cílem je vyloučit všechny stanovené vyšetřovací verze, dokud nezbude jedna jediná, přičemž její pravdivost je nutno zákonnými prostředky dokázat.

Třetí funkce rekonstrukce, tedy zdroj nových důkazů, lze kvalifikovat jako nejvýznamnější, neboť tato funkce přispěla k tomu, že se začalo v případě rekonstrukce trestného činu uvažovat o její samostatnosti nejen z hlediska kriminalistického, ale i z hlediska procesního. Každé provedení rekonstrukce trestného činu obvykle dovoluje ve vyšetřované věci vypátrat možnost, respektive nemožnost, existence jisté okolnosti, skutečnosti či jevu. Jakékoli zjištění takovéto možnosti, respektive její popření, je obvykle považováno za novou okolnost objektivní povahy. V kriminalistické praxi je výsledkem rekonstrukce trestného činu často zjištění nových skutečností. Kdyby ovšem rekonstrukce nebyla schopna přinést nové

¹⁰⁰ PRERAD, V.; VYCHODIL, M., op. cit. 67, s. 57-58.

významné důkazy a získané výsledky tohoto úkonu by případně jen potvrdily či vyvrátily okolnosti a skutečnosti, které jsou již známy orgánu činnému v trestním řízení, půjde rovněž o důkazní zjištění, na které bude nutné brát ohled při hodnocení vyšetřované věci.¹⁰¹

Nad rámec výše zmíněných funkcí, které zmiňují autoři Prerad a Vychodil, je důležité doplnit, že rekonstrukce rovněž slouží jako jeden z nejčastějších prostředků názornosti, neboť se tento vyšetřovací úkon realizuje zejména z toho důvodu, aby kriminalisté získali ucelenou představu, jak se vyšetřovaný trestný čin skutečně odehrál.

3.5 Taktika rekonstrukce trestného činu

Taktické postupy rekonstrukce trestného činu se zaměřují na znovuoobnovení podmínek původní situace místa činu, objektu a průběhu trestného činu.¹⁰²

Stejně jako v případě aplikace jiných kriminalisticko-taktických postupů a metod, i taktika realizace rekonstrukce trestného činu je spojena s určitým rizikem, že bude zasaženo do občanských práv a svobod jedince. Proto je zcela nutné, aby tyto postupy a metody včetně jejich využití odpovídaly komplexu požadavků a podmínek jejich uplatňování. Za elementární podmínky uplatňování kriminalisticko-taktických postupů a metod jsou považovány zejména podmínka zákonnosti, požadavek praktické a vědecké odůvodněnosti a v neposlední řadě rovněž i požadavek etiky.

Zákonnost je zcela nejdůležitější podmínkou uplatňování taktických postupů a metod. Je ovšem nezbytné dodat, že není správné považovat za zákonné pouze takové postupy a metody, které upravuje zákon, neboť žádný zákon není schopen obsáhnout širokou škálu situací, na něž mají být tyto postupy a metody použity. Kriminalisticko-taktické postupy a metody musí být nutně v souladu s ústavním pořádkem České republiky, právními normami nižší právní síly a základními zásadami, jimiž se řídí trestní řízení.

Požadavek praktické odůvodněnosti uplatnění taktických postupů a metod ztělesňuje požadavek vhodnosti aplikace jednotlivých metod a postupů v podmínkách konkrétní situace. Příhodnost určitých postupů a metod je dána poznatky získanými kriminalistickou praxí či poznatky kriminalistické vědy.

Požadavek vědecké odůvodněnosti kriminalisticko-taktických postupů a metod je potřeba chápat jako garanci objektivnosti výsledků, které byly získány jejich použitím. Jedná se především o shodu metod a postupů se současnými poznatky vědy, dále o možnost vědecké

¹⁰¹ Tamtéž, s. 59-61.

¹⁰² TIPLICA, Mircea a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. upravené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999, s. 117.

predikce výsledků aplikace taktických postupů a metod včetně určení platnosti takovýchto výsledků a rovněž se jedná o možnost odůvodněného určení typových a co nejlépe vyhovujících podmínek pro uplatnění taktických postupů a metod.

Na požadavek etiky, jakožto podmínku aplikace kriminalisticko-taktických postupů a metod, můžeme nazírat ze dvou úhlů. V obecné rovině je nutné se zabývat otázkou, zda aplikací zvoleného taktického postupu či metody nehrozí, že dojde ke snižování cti a důstojnosti účastníků daného úkonu. Tento požadavek je nezbytné, aby byl uplatňován ve všech situacích. V rovině specifické musí být posouzena realizace daného postupu či metody v určitých podmínkách, kdy může vzniknout nebezpečí porušení morálních a etických norem¹⁰³, které jsou obecně uznávány.¹⁰⁴

Rekonstrukce trestného činu, jakožto samostatný vyšetřovací úkon ve smyslu ustanovení § 104d trestního řádu, je obvykle realizována v závěrečné části vyšetřování trestného činu. Pro úspěšné provedení rekonstrukce, stejně tak i zdárného vyšetření trestného činu, je naprosto nezbytné provést důkladnou a zodpovědnou přípravu, dodržet elementární taktické zásady a postupy rekonstrukce.¹⁰⁵ Taktika realizované rekonstrukce je tak podmíněna osobou, která se rekonstrukce účastní, morálními vlastnostmi této osoby včetně jejího postoje k dané věci, stupněm poznání rekonstruovaného trestného činu a stupněm jeho důkazního potvrzení, dobou konání rekonstrukce a rovněž také schopnostmi a dovednostmi vedoucího vyšetřovacího týmu.¹⁰⁶

3.5.1 Příprava rekonstrukce trestného činu

Jak již bylo řečeno v úvodní části této kapitoly, rekonstrukce trestného činu je velice náročný procesní úkon a pro svojí značnou složitost vyžaduje odpovědnou a důkladnou přípravu. Přípravu rekonstrukce lze charakterizovat jako cílevědomou činnost, jež je během vyšetřování vyvíjena kriminalistou, a to před samotnou realizací rekonstrukce trestného činu. Tato cílevědomá činnost zejména umožňuje přesné vymezení jak taktických, tak i obsahových záměrů rekonstrukce včetně zajištění realizace těchto záměrů, dále zajištění možnosti realizace rekonstrukce a postupu zachycení průběhu i výsledků, a konečně celkové řízení a uspořádání rekonstrukce trestného činu.

¹⁰³ Jako příklad lze uvést svlékání mrtvého těla při ohledání v přítomnosti osoby blízké.

¹⁰⁴ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 53-54.

¹⁰⁵ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 367.

¹⁰⁶ VYCHODIL, Miroslav, op. cit. 7, s. 146.

V okamžiku, kdy orgán činný v trestním řízení dojde k závěru, že byly v dané fázi vyčerpány veškeré alternativy k prověrce již získaných důkazů či k získání důkazů nových a že doposud nashromážděný materiál umožňuje provedení rekonstrukce, začíná příprava rekonstrukce trestného činu. Úspěch celé přípravy je závislý na schopnostech a praktických zkušenostech vedoucího vyšetřovacího úkonu, dále na jeho perfektní znalosti daného případu a podrobném prostudování trestního spisu.

Napříč českou a slovenskou odbornou kriminalistickou literaturou dominuje názor, že je vhodné přípravu rekonstrukce trestného činu rozdělit na dvě etapy. První etapa je tvořena přípravou, která je realizována před odjezdem na samotné místo konání rekonstrukce trestného činu. Druhá etapa je pak představována přípravou prováděnou po příjezdu na samotné místo rekonstrukce.¹⁰⁷

3.5.1.1 Etapa přípravy před odjezdem na místo provedení rekonstrukce trestného činu

V této části přípravy je ze strany kriminalistů prováděna všestranná logická analýza materiálu, který byl dosud shromážděn. Hlavním cílem této analýzy je seznámení se se získaným materiálem a následné rozhodnutí, zda je možné rekonstrukci vůbec provést. Součástí analýzy je zejména snaha o nalezení případných mezer, rozporů či jiných nejasností, včetně odhalení vztahových otázek mezi jednotlivými fakty. V některých případech se kriminalisté setkávají s potřebou provedení důkladné analýzy osoby subjektu, s jehož účastí a na základě jehož výpovědi bude rekonstrukce realizována, a to z důvodu zjištění vnitřního vztahu tohoto subjektu k uskutečnění rekonstrukce.

Na základě této analýzy se zabývá kriminalista dvěma zásadními otázkami. Nejprve zdali není možné případné mezery, nejasnosti či rozpory v materiálech, které byly doposud shromážděny, eliminovat jinými metodami kriminalistické činnosti. Další otázkou, kterou se kriminalista musí zabývat je, jaké materiály budou podkladem pro provedení rekonstrukce trestného činu a zda se rekonstrukce bude účastnit obviněný, poškozený či svědek, nebo zda bude rekonstrukce uskutečněna bez jejich přítomnosti.

Jsou-li tyto dvě zásadní otázky vyřešeny, začíná orgán činný v trestním řízení vytvářet myšlenkový model celého průběhu plánované rekonstrukce a ujasňuje si její cíl. Kriminalista v tento okamžik přistupuje k vypracování plánu celé realizace rekonstrukce trestného činu včetně plánu jejího organizačního zajištění. Do tohoto plánu je potřeba zahrnout zejména následující okruh činností a úkolů:

¹⁰⁷ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 543.

- 1) Vymezení cíle rekonstrukce, její průběh a způsob provedení s ohledem na vytyčené vyšetřovací verze.
- 2) Příhodné časové zařazení uskutečnění rekonstrukce vzhledem k dalším taktickým záměrům.
- 3) Vzhledem k nutnosti realizace rekonstrukce za totožných podmínek, za kterých došlo ke spáchání trestného činu, vhodné zvolení denní či noční doby pro provedení rekonstrukce s přihlédnutím na obdobné povětrnostní podmínky mající vliv na viditelnost.
- 4) Určení místa, kde bude rekonstrukce provedena včetně určení předmětů a maket, kterých bude zapotřebí.
- 5) Zvolení způsobu získání souhlasů osob, s jejichž účastí bude rekonstrukce provedena.
- 6) Určení technický prostředků nezbytných k procesní dokumentaci a fixaci rekonstrukce.
- 7) Určení dalších technických, či spojovacích prostředků.
- 8) Zajištění ostrahy k místu uskutečnění rekonstrukce.
- 9) Zabezpečení výběru, způsobu a času vyrozumění dalších osob, které se budou účastnit rekonstrukce trestného činu.¹⁰⁸

Vypracováním plánu kriminalisty není možné pokládat tuto etapu za ukončenou, jelikož další povinností orgánu činného v trestním řízení je provedení opatření nezbytných k zajištění naplánovaných úkolů včetně jejich provedení.¹⁰⁹

3.5.1.2 Etapa příprav po příjezdu na místo rekonstrukce trestného činu

Příprava rekonstrukce trestného činu pokračuje rovněž i po příjezdu na místo, kde bude rekonstrukce provedena. Do této etapy příprav zahrnujeme především následující okruh činností:

- 1) Činnost související se zajištěním místa rekonstrukce trestného činu před vstupem nepovolaných osob příslušníky Policie České republiky.
- 2) Provedení orientační obhlídky místa rekonstrukce včetně jeho porovnání s dosud získanými materiály.
- 3) Rozhodnutí o nutnosti provedení rekonstrukce počáteční struktury místa činu.

¹⁰⁸ NĚMEC, Miroslav, op. cit. 26, s. 523-524.

¹⁰⁹ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 544.

- 4) Činnost spojená s přípravou řádné fixace průběhu a celkového výsledku rekonstrukce.
- 5) Činnost související se zajištěním přítomnosti nezúčastněných osob.
- 6) Provedení instruktáže účastníků rekonstrukce o jejich úkolech, rozmístění a poučení obviněného a svědka o jejich právech a povinnostech, jakož i o právech a povinnostech nezúčastněných osob.
- 7) Činnost související s předběžným posuzováním některých odborných otázek, konzultací s odborníky.
- 8) Zajištění ostrahy obviněného.

Během provádění rekonstrukce může dojít k potřebě provést i jiné činnosti, které budou nezbytné k úspěšnému dokončení rekonstrukce. Vždy bude záležet na konkrétní situaci. Proto je nutné brát výčet činností a úkolů výše uvedených pouze jako výčet demonstrativní.¹¹⁰

3.5.2 Základní taktické zásady rekonstrukce trestného činu

Rekonstrukci trestného činu je možné realizovat za pomoci metodicko-taktických zásad. Metodika daného vyšetřovacího úkonu vymezuje správný postup a pravidla jeho řádného a účelného provedení. Dodržení taktiky a metodiky má zásadní význam pro správné a spravedlivé zjištění objektivní pravdy, tj. dosažení hodnověrných výsledků celé rekonstrukce, neboť pouze zcela přesné a hodnověrné výsledky je možné brát za podklad pro korektní zhodnocení a dedukci důkazních informací, které obsahují.¹¹¹

Pod pojmem taktické zásady rozumíme veškerá opatření, která umožňují vytvořit ideální podmínky nejen pro rekonstrukci dané situace a okolnosti místa činu, ale i ty, které zabezpečují co možná největší shodu průběhu rekonstrukce trestného činu a průběhu události, která je kriminalisty vyšetřována.

Výše zmíněné tedy mohou shrnout tak, že taktika realizace rekonstrukce trestného činu spočívá v dodržení doporučených elementárních zásad, jež jsou zobecněny z poznatků kriminalistické praxe, za účelem navození ideálních podmínek pro obnovení dynamické situace a opakování mechanismu provedení trestného činu.

Během rekonstrukce trestného činu je doporučeno řídit se zejména zásadou volby vhodného okamžiku provedení rekonstrukce trestného činu, zásadou jediného vedoucího

¹¹⁰ NĚMEC, Miroslav, op. cit. 26, s. 524.

¹¹¹ VERNEROVÁ, Jarmila, op. cit. 85, s. 143-144.

rekonstrukce trestného činu, zásadou cílevědomosti a systematickosti, zásadou dobrovolnosti, ostražitosti a v neposlední řadě rovněž zásadou oddělenosti.

3.5.2.1 Zásada volby vhodného okamžiku provedení rekonstrukce trestného činu

Tuto zásadu lze pokládat za projev generalizace kriminalistické praktické činnosti, neboť dominuje názor, že rekonstrukci trestného činu je nutno provést až v případě nashromáždění dostatečného množství důkazního materiálu. Tímto dostatečným množstvím důkazního materiálu je myšlen okamžik, kdy došlo k vyčerpání veškerých alternativ získání dalších důkazů, kromě získání důkazů rekonstrukcí.

V minulosti bylo doporučováno, aby se rekonstrukce trestného činu konala až v závěrečném stadiu vyšetřování či dokonce v jeho samotném závěru. V současné době lze konstatovat, že je tato zásada v současné kriminalistické praxi již překonána, neboť je rekonstrukce trestného činu prováděna tehdy, kdy je to pro zajištění důkazní situace nejvýhodnější.¹¹²

3.5.2.2 Zásada jediného vedoucího rekonstrukce trestného činu

Tato zásada spočívá v tom, že je rekonstrukce trestného činu řízena a organizována jedním pracovníkem policejního orgánu, jemuž jsou z organizačního hlediska ostatní účastníci rekonstrukce podřízeni.¹¹³ Tento pracovník je jako vedoucí vyšetřovacího týmu odpovědný za dodržování zákonnosti a respektování důstojnosti v celém průběhu realizace rekonstrukce. Dále je povinen koordinovat a organizovat činnost podřízených pracovníků, dávat pokyny obviněnému či svědkovi k započetí a ukončení činnosti, rozhodnout o prostředcích a metodách, jež budou využity k zajištění zdárné realizace rekonstrukce i jejímu procesnímu podchycení a rovněž je povinen kontrolovat a porovnávat doposud získané důkazní materiály s průběhem celé rekonstrukce.¹¹⁴

V samotném závěru rekonstrukce dává vedoucí vyšetřovacího týmu přítomným znalcům a dalším účastníkům rekonstrukce možnost, aby se k celému průběhu vyšetřovacího úkonu a výsledkům, které byly zjištěny, vyjádřili. Během rekonstrukce je znalcům a obhájcům

¹¹² Příkladem může být situace, kdy mají kriminalisté doznání pachatele trestného činu bez jakýchkoli jiných podpůrných důkazů. V tomto případě je důležité provést rekonstrukci trestného činu, i přes minimální přípravu, ihned, neboť se může stát, že výsledky rekonstrukce budou jediným důkazem.

¹¹³ NĚMEC, Miroslav, op. cit. 26, s. 525.

¹¹⁴ STRAUS, Jiří a kolektiv, op. cit. 53, s. 209.

umožněno pokládat otázky obviněnému a svědkům výhradně prostřednictvím vedoucího vyšetřovacího týmu.¹¹⁵

3.5.2.3 Zásada cílevědomosti a systematičnosti

Tato zásada je uplatňována z toho důvodu, že je rekonstrukce trestného činu velice složitý soubor činností, kterého se účastní značný počet subjektů. Proto je nezbytné, aby bylo postupováno plánovitě, cílevědomě a systematicky. Jakoukoli živelnost, nahodilost a sugestivní ovlivňování účastníků rekonstrukce je nutné eliminovat.¹¹⁶

3.5.2.4 Zásada dobrovolnosti

Explicitní ukotvení této zásady nalezneme v ustanovení § 104c odst. 3 trestního řádu týkajícího se vyšetřovacího pokusu, které se s ohledem na ustanovení § 104d odst. 2 trestního řádu přiměřeně aplikuje rovněž i na rekonstrukci. Zásada dobrovolnosti musí být vždy dodržena a vyjadřuje, že podezřelý, obviněný či svědek mající právo odepřít výpověď, nesmí být žádným způsobem nucen k rekonstrukci a k úkonům s ní souvisejícím.¹¹⁷

Prakticky jsem se s odmítnutím obviněného účastnit se rekonstrukce trestného činu setkala v druhé polovině roku 2019, kdy byla naplánována rekonstrukce trestného činu vraždy, která se stala v srpnu téhož roku v chatové osadě v Táboře. Tehdy bylo obviněnému F. V. kladeno za vinu, že se dopustil trestného činu vraždy, neboť poškozenému zasadil mnoho bodnořezných ran, čímž mu způsobil zranění, jež byla neslučitelná se životem. K této rekonstrukci jsem byla přizvána jako nezúčastněná osoba. Po započetí rekonstrukce byl obviněný vrchním komisařem, jenž řídil úkon, řádně poučen. Po následném dotázání, zdali obviněný rozumí poučení, uvedl, že poučení včetně výslovného poučení o právu odepřít výpověď porozuměl, a že využívá svého práva odepřít výpověď a s konáním rekonstrukce nesouhlasí. Tímto byla rekonstrukce trestného činu prohlášena za ukončenou.

Kpt. Mgr. Kočí mě informoval, že se práva odepřít výpověď obvinění rozhodnou využít zhruba v 50 % případů konání tohoto vyšetřovacího úkonu.

¹¹⁵ KONRÁD, Zdeněk, op. cit. 5, s. 70.

¹¹⁶ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 545.

¹¹⁷ STRAUS, Jirí a kolektiv, op. cit. 53, s. 210.

3.5.2.5 Zásada ostražitosti

Dodržení zásady ostražitosti přispívá k nerušenému průběhu konání rekonstrukce trestného činu, neboť během realizace rekonstrukce může dojít s ohledem na jistou potřebu volnosti jednání obviněného, na základě jehož výpovědi a s jehož účastí se rekonstrukce provádí, k řadě situací, které mohou narušit průběh konání tohoto vyšetřovacího úkonu.¹¹⁸

Koná-li se rekonstrukce trestného činu v uzavřených prostorách, je pro policejní orgán snadnější zajistit bezproblémový průběh celého úkonu. Je-li naopak zapotřebí rekonstrukci realizovat v otevřených prostorách, je velmi důležité, aby bylo místo rekonstrukce pečlivě zajištěno a obviněný, který je pro účely rekonstrukce většinou uvolněn z pout, řádně střežen, neboť hrozí, že by se obviněný mohl pokusit o útěk. V otevřených prostorách se konala i výše zmíněná rekonstrukce vraždy v Táboře. K samotné rekonstrukci se s ohledem na vyslovený nesouhlas s konáním rekonstrukce ze strany obviněného nepřistoupilo. Jelikož se jednalo o nevyzpytatelného obviněného, byla pro hladký průběh plánované rekonstrukce zajištěna zásahová jednotka, která by v případě jakéhokoli excesu obviněného, zasáhla.

Policejní orgán je povinen neustálé kontroly a ostražitého pozorování obviněného a jeho jednání. V případě potřeby musí být policejní orgán neustále připraven k okamžitému zásahu. Pečlivě je rovněž potřeba volit i vhodné makety nástrojů a různorodých předmětů, se kterými bude obviněný během rekonstrukce manipulovat, aby se vyloučila možnost jejich zneužití k útoku na zúčastněné osoby rekonstrukce.¹¹⁹

Z výše uvedených důvodů se tedy doporučuje, aby byl během konání rekonstrukce trestného činu zajištěn dostatečný počet policistů ke střežení obviněného a k řádnému zajištění místa, popř. aby byl přítomen lékař a znalec.¹²⁰

3.5.2.6 Zásada oddělenosti

Zásada oddělenosti se uplatňuje v situacích, kdy je potřeba rekonstrukci trestného činu realizovat s vyšším počtem obviněných. V takovém případě je nezbytné, aby se rekonstrukce konala s každým z obviněných samostatně.¹²¹ Jakási společná rekonstrukce nepřichází v žádném případě do úvahy.¹²²

¹¹⁸ Situacemi, které jsou schopny narušit průběh rekonstrukce a kterým je nezbytné předejít, jsou např. napadení policisty či jiné osoby účastníci se rekonstrukce, pokus obviněného, jenž je ve vazbě, o útěk, pokus o sebepoškození či sebevraždu.

¹¹⁹ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 369.

¹²⁰ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ, op. cit. 14, s. 366.

¹²¹ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 369.

¹²² NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ, op. cit. 14, s. 368.

3.5.3 Základní taktické postupy rekonstrukce trestného činu

Pomocí taktických postupů kriminalisté zajišťují optimální navození podmínek pro obnovení původní situace a opakování mechanismu provedení rekonstrukce trestného činu. Užití těchto postupů a metod je determinováno určitými specifiky každého individuálního případu. Proto lze říct, že jejich volba i provedení závisí na roli, jakou hraje určitý taktický postup při poznávání původní skutečnosti.

Při aplikaci taktických postupů adekvátních danému případu musí kriminalisté neustále brát zřetel na možnost působení vlivů různorodých psychologických faktorů, a to především během rekonstrukce s účastí obviněného, jehož úkolem je před ostatními osobami účastnicími se rekonstrukce demonstrovat své protiprávní jednání. Tato demonstrace u obviněného vyvolává jistý stav napětí, jenž se z psychologického pohledu odlišuje od stavu, ve kterém se nacházel v okamžiku, kdy páchal trestný čin. V důsledku stresové situace vyvolané vyšetřováním může dojít k záměně jistého vzrušení, které obviněný pocíťoval v momentu skutečné události, za stav rozčilení, což může negativně ovlivnit průběh celé rekonstrukce a výsledky z ní plynoucí, jelikož mohou vzniknout rozpory mezi dříve podanou výpovědí a výsledky rekonstrukce, jež lze jen s obtížemi vysvětlit. Stejně tak je nezbytné ze strany kriminalistů přihlížet ke zdravotnímu stavu účastníků, dále k jejich schopnosti demonstrovat určitou činnost a subjektivní schopnosti znovu vybavení. Tyto faktory mají rovněž vliv na jednání účastníků rekonstrukce a mohou být dalšími zdroji rozporů.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že je nejen při realizaci rekonstrukce, ale i při provádění jiných vyšetřovacích úkonů, nezbytné usilovat o navození takové atmosféry, která nebude vyvolávat rozčilení, nervozitu, napětí či jiné různorodé emoční projevy. Zárukou úspěšného provedení rekonstrukce trestného činu je tak především vhodný výběr účastníků, perfektní příprava vedoucího vyšetřovacího týmu, jeho osobní jistota, vyrovnané jednání a rovněž jeho důkladná znalost celého vyšetřovacího spisu.¹²³

Mezi elementární taktické postupy kriminalisté řadí především výběr omezeného počtu účastníků, zabezpečení nutnosti volného jednání a ponechání iniciativy, realizace rekonstrukce na původním místě, zabezpečení shodnosti podmínek a v neposlední řadě i důkladná a náležitá příprava a instruktáž pomocných osob.¹²⁴

¹²³ NĚMEC, Miroslav, op. cit. 26, s. 527-528.

¹²⁴ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 545.

3.5.3.1 Výběr omezeného počtu účastníků

Jedná se o taktický postup, jehož význam je značný nejen z hlediska organizačního, ale rovněž i z hlediska psychologického. Obecně lze říci, že je žádoucí, aby se rekonstrukce účastnilo co nejméně osob.¹²⁵ Po organizační stránce tento taktický postup snižuje možnost vzniku chaosu a dalších nepříznivých dopadů na průběh rekonstrukce, jež reálně hrozí z účasti velkého počtu přítomných osob na místě rekonstrukce trestního činu. Po stránce psychologické snižuje negativní působení okolního prostředí na obviněného, na základě jehož výpovědi a s jehož aktivní účastí se rekonstrukce koná.

Z výše uvedeného lze vyvodit, že počet osob účastnících se rekonstrukce trestného činu by měl odpovídat rozloze místa rekonstrukce, složitosti rekonstruovaného děje a dalším požadavkům v konkrétních případech. Na druhou stranu si ale musí dát kriminalisté pozor, aby případný nedostatečný počet účastníků rekonstrukce nevedl k porušování zásady ostražitosti, která je podrobně rozebrána v kapitole 3.5.2.5. Nedostatečný počet účastníků může mít rovněž za následek nedostatečné zadokumentování celé rekonstrukce včetně výsledků, které byly jejím provedením dosaženy.¹²⁶

3.5.3.2 Zabezpečení nutnosti volného jednání a ponechání iniciativy

Zajištění nutnosti volného jednání a ponechání potřebné iniciativy osobě, na základě jejíž výpovědi a s jejíž aktivní účastí se rekonstrukce trestného činu koná, je důležité aplikovat s ohledem na základní zásadu ostražitosti jak v případech demonstrace činnosti, tak i v případech situačního popisu a opakování dříve podané výpovědi. Aplikace tohoto taktického postupu brání vznesení případných námitek neobjektivnosti rekonstrukce, která může být způsobena sugestivním ovlivňováním obviněného či usměrňováním jeho činnosti ze strany vedoucího vyšetřovacího týmu.

3.5.3.3 Realizace rekonstrukce trestného činu na původním místě a zabezpečení shodnosti podmínek

Za předpokladu, že jsou prostorové vztahy místa trestného činu limitujícím prvkem dynamického děje, a tudíž i nutnou podmínku věrohodnosti průběhu a výsledků rekonstrukce, měla by být rekonstrukce trestného činu provedena na témže místě, kde došlo ke spáchání

¹²⁵ VYCHODIL, Miroslav. Rekonstrukce trestného činu (I. část). *Bulletin advokacie*. 1997, č. 8, s. 42.

¹²⁶ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 545.

vyšetřovaného trestného činu.¹²⁷ V situacích, kdy není možné konat rekonstrukci na stejném místě, je nezbytné tuto skutečnost zaznamenat do protokolu o rekonstrukci trestného činu s uvedením důvodu, proč nebylo možné rekonstrukci realizovat na původním místě činu.¹²⁸ V těchto případech je rekonstrukce realizována ve vytvořeném modelu například krajiny či místnosti. Před započítím samotné rekonstrukce je nezbytné, aby osoby zúčastněné na rekonstrukci prohlásily, že se jedná o model, jenž je identický s místem, kde došlo ke spáchání trestného činu.¹²⁹

Z výše uvedeného lze usuzovat, že došlo-li na místě činu k podstatným změnám oproti době, kdy byl na tomto místě trestný čin spáchán, je nezbytné provést rovněž i rekonstrukci tohoto místa činu.

Orgány činné v trestním řízení by dále měly dbát o to, aby se rekonstrukce trestného činu realizovala za shodných podmínek, za kterých došlo k trestnému činu, jenž je vyšetřován, a to za předpokladu jsou-li tyto podmínky pro průběh vyšetřování trestného činu určující.¹³⁰

V úvodním stadiu rekonstrukce je povinností vedoucího vyšetřovacího týmu vyjádřit se, zdali rekonstrukce probíhá za identických časových, lokálních, vizuálních a v neposlední řadě i povětrnostních podmínkách. Za situace, že tomu tak není, je zapotřebí ze strany vedoucího zhodnotit, zdali je dodržení těchto podmínek nezbytné a nedostačuje pouze podmínky přizpůsobit. V některých případech rekonstrukce je vedoucí vyšetřovacího týmu nucen rekonstrukci realizovat na jiném místě, případně v jiném čase, a to z důvodu zajištění zejména podmínek slyšitelnosti a viditelnosti.¹³¹

3.5.3.4 Důkladná a náležitá příprava a instruktáž pomocných osob

V případech, kdy některého z účastníků původní události nahrazuje při rekonstrukci trestného činu pomocná osoba, je nezbytné, aby byla tato osoba policejním orgánem náležitě instruována. Podstatné je danou osobu důkladně obeznámit s činnostmi, které bude mít za úkol během rekonstrukce provést, stejně tak zdůraznit a vysvětlit některé zásadní okamžiky jeho jednání. Rovněž je důležité pomocnou osobu seznámit s pokyny a případnými znameními, jež

¹²⁷ STRAUS, Jiří a kolektiv, op. cit. 53, s. 211.

¹²⁸ Příčinou nemožnosti provedení rekonstrukce na původním místě může být například zánik místa činu z důvodu rozsáhlých stavebních prací či zbourání objektu, kde se místo činu nacházelo.

¹²⁹ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ, op. cit. 14, s. 366.

¹³⁰ STRAUS, Jiří a kolektiv, op. cit. 53, s. 211.

¹³¹ VYCHODIL, Miroslav. Rekonstrukce trestného činu (dokončení z minulého čísla). *Bulletin advokacie*. 1997, č. 9, s. 32.

bude během rekonstrukce vedoucí vyšetřovacího týmu používat, a na které by měla pomocná osoba určitým způsobem reagovat.¹³²

3.5.4 Stadia rekonstrukce trestného činu

Po řádné a taktické přípravě postupu rekonstrukce následuje samotná rekonstrukce trestného činu. Při její realizaci rozlišujeme tři stadia, a to stadium úvodní, které je následováno stadiem demonstrace a objasňováním činnosti a posledním stadiem je stadium závěrečné.

3.5.4.1 Úvodní stadium

Doporučeným postupem úvodního stadia je seznámení všech účastníků rekonstrukce trestného činu s cílem této rekonstrukce, místem jejího konání a podmínkami konající se rekonstrukce. Policejní orgán dále poučí účastníka, na základě jehož výpovědi a s jehož aktivní účastí se rekonstrukce provádí, dle jeho procesního postavení. Poučení se tedy v případě obviněného řídí ustanovením § 91 a násl. trestního řádu. Je-li poučován svědek, řídí se poučení dikcí ustanovení § 97 a násl. trestního řádu. Poučení se poznamená v protokolu o konané rekonstrukci. Následně policejní orgán tuto osobu vyzve, aby se vyjádřila, zdali se podmínky místa rekonstrukce shodují s podmínkami původní události, neboť jak bylo vysvětleno v kapitole 3.5.3 o základních taktických postupech rekonstrukce, policejní orgán by měl zabezpečit shodnost podmínek a realizaci rekonstrukce trestného činu na místě původní události. V úvodním stadiu je tato osoba rovněž vyzvána, aby sdělila, proč se v inkriminované době na místě původní události vyskytovala, jakým způsobem se na místo dostala a za jakým účelem, případně s kým se tam dostavila a zdali se na místě vyskytovala ještě jiná osoba.¹³³

Pro úplnost je nezbytné dodat, že osoba, s jejíž aktivní účastí a na základě jejíž výpovědi se rekonstrukce koná, nesmí být k rekonstrukci trestného činu a úkonům s ní souvisejícím jakkoli donucována.

3.5.4.2 Stadium demonstrace a objasňování činnosti

Jakmile je obviněný neboli účastník, na základě jehož výpovědi a s jehož aktivní účastí se rekonstrukce provádí¹³⁴, ze strany orgánu činného v trestním řízení vyzván, aby dle svých vzpomínek demonstroval svůj pohyb v prostoru a předvedl své jednání související s trestným

¹³² NĚMEC, Miroslav, op. cit. 26, s. 527.

¹³³ STRAUS, Jiří a kolektiv, op. cit. 53, s. 208.

¹³⁴ Dále bude tento účastník nazýván subjektem rekonstrukce.

činem, a to postupně a v logické návaznosti, je započato druhé stadium rekonstrukce trestného činu. Subjekt rekonstrukce doprovází demonstraci svého jednání výkladem a objasňuje svůj motiv, který ho k danému jednání vedl. Dále líčí činnost a pohyb i jiných zúčastněných osob¹³⁵, které jsou v průběhu rekonstrukce zastoupeny figuranty, kteří mají za úkol imitovat pohyb a jednání zúčastněných osob dle pokynů orgánu činného v trestním řízení na základě dříve podané výpovědi subjektu rekonstrukce.¹³⁶ Přítomní znalci a obhájci mohou pokládat otázky, dotazy a požadovat případné objasnění některých skutečností, které jsou subjektem rekonstrukce demonstrovány.¹³⁷

Je nutné dodat, že je nezbytné, aby se orgán činný v trestním řízení vyvaroval rušivých vnějších zásahů a dal subjektu rekonstrukce dostatečný prostor demonstrovat prověřovanou část události. Jediná možnost, kdy by mohl vedoucí vyšetřovacího týmu do demonstrace subjektu rekonstrukce zasáhnout, je v případě kladení dotazů a výzev, co má tento subjekt předvést, ale nikoli už jak má danou činnost předvést.¹³⁸

Ve stadiu demonstrace a objasňování činností dochází ke znovuoobnovení všech zásadních situací a činností, jež souvisejí se spácháním trestného činu. V tomto stadiu rekonstrukce je subjektu rekonstrukce umožněno, aby svou předcházející výpověď případně upřesnil. To se nejčastěji děje, pokud se tomuto subjektu prostřednictvím navázání asociací podaří vybavit zdánlivě zapomenuté podrobnosti vyšetřované události, které ve své dříve podané výpovědi nesdělil. Kriminalisté se mohou v této souvislosti setkat s případy, kdy subjekt rekonstrukce během demonstrace ukáže dosud neznámá místa či upozorní na existenci jistých věcí či stop nacházejících se na místě činu, které ovšem nebyly při ohledání místa činu zajištěny, jelikož souvislost těchto předmětů s vyšetřovaným trestným činem nebyla známa. Doporučeným postupem je v takovém případě přerušit prováděnou rekonstrukci, dokud nebudou nalezené věci řádně zadokumentovány a místo jejich nálezu řádně ohledáno. Po provedení těchto úkonů je v rekonstrukci trestného činu pokračováno.¹³⁹

Obdobný postup bývá rovněž v případě, kdy je subjektem rekonstrukce svědek vyšetřované události, který většinou bývá v průběhu rekonstrukce zastoupen figurantem. Úkolem svědka jako subjektu rekonstrukce je fyzicky ukázat, čeho byl svědkem, co zahlédl, jak se pachatel dostal na místo činu, odkud přišel a kudy odešel, jakým způsobem napadl oběť a kam případně hodil použitý nástroj. V tomto případě je ale nutné si uvědomit, že je tento

¹³⁵ Jedná se například o spoluobviněné, svědky či oběti.

¹³⁶ M MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 370.

¹³⁷ STRAUS, Jiří a kolektiv, op. cit. 53, s. 209.

¹³⁸ VYCHODIL, Miroslav, op. cit. 7, s. 149.

¹³⁹ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 370.

způsob rekonstrukce méně přesvědčivý, nežli je tomu v případech, kdy je subjektem rekonstrukce sám obviněný. Kriminalista řídící takovou rekonstrukci musí být velice obezřetný, neboť se v případě svědka jedná pouze o zprostředkující osobu v procesu rekonstrukce, jež může být ovlivněna různorodými psychologickými a psychickými aspekty, které mohou proces rekonstrukce výrazně zkreslit. Vedoucí vyšetřovacího týmu tak musí vše obezřetně a neustále hodnotit ve vztahu k ostatním důkazním informacím, aby dospěl k poznání objektivní pravdy ve vyšetřovaném případě.¹⁴⁰

3.5.4.3 Závěrečné stadium

V závěrečném stadiu rekonstrukce trestného činu jsou přítomní obhájci, znalci a případně i další zúčastněné osoby vedoucím vyšetřovacího týmu vyzváni, aby se vyjádřili k průběhu rekonstrukce a získaným výsledkům. Dále jsou dotázáni, zda nemají další doplňující otázky a případné připomínky k samotnému postupu rekonstrukce, získaným výsledkům a podmínkám, za nichž se rekonstrukce konala. Jsou-li položeny nějaké doplňující dotazy či připomínky, vedoucí vyšetřovacího týmu vyzve osobu, jež demonstrovala jednání související s trestným činem, aby se k položeným dotazům a připomínkám vyjádřila. Nejsou-li žádné připomínky ani dotazy vzneseny, je přistoupeno k ověření dokumentace, jež byla během rekonstrukce pořízena.¹⁴¹

3.6 Fixace průběhu a výsledků rekonstrukce trestného činu

Fixací průběhu a výsledků získaných provedením rekonstrukce trestného činu rozumíme proces tvorby dokumentace zachycující celý průběh tohoto vyšetřovacího úkonu včetně výsledků z něj plynoucích.¹⁴² Dokumentace průběhu jednotlivých fází včetně získaných výsledků je nezbytnou součástí každého postupu, jež má právní relevanci. Dokumentace tak slouží i osobám nepřítomným jejímu zpracování, aby si udělali přesnou a jasnou představu o zjištěných faktech.

Při zpracování dokumentace o rekonstrukci trestného činu je nutno respektovat elementární požadavky, které jsou na ni kladeny. Je nezbytné spolehlivě zaznamenat informační podstatu rekonstrukce či materiální situaci místa, kde se odehrály kriminalisticky relevantní události. Dále je zapotřebí zprostředkovat názornou představu o veškerých

¹⁴⁰ VYCHODIL, Miroslav, op. cit. 7, s. 150.

¹⁴¹ STRAUS, Jirí a kolektiv, op. cit. 53, s. 209.

¹⁴² PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 546.

zadokumentovaných jednáních a okolnostech zásadních pro vyšetřování subjektům, jež budou tuto dokumentaci s odstupem času využívat. Stejně tak je důležité poskytnout přesný obraz o průběhu a výsledku rekonstrukce v prostoru a v čase, a rovněž zafixovat způsoby, metody a prostředky, jež byly použity.

Mezi základní zásady, které je nutné při dokumentaci rekonstrukce trestného činu respektovat, řadíme objektivnost, nenahraditelnost, včasnost a trvalost fixace dat, účinnost metod, jež byly při dokumentaci využity, a v neposlední řadě rovněž úplnost a komplexnost vypracované dokumentace.¹⁴³

3.6.1 Protokol

Průběh a výsledky rekonstrukce trestného činu se shodně, jako v případě realizace jiných vyšetřovacích úkonů, zaznamenávají do protokolu, který musí být bezpodmínečně objektivní a popis realizovaných úkonů musí odpovídat skutečnosti.¹⁴⁴ Protokol o rekonstrukci trestného činu, jenž je ve smyslu § 112 odst. 2 trestního řádu považován za listinný důkaz, je základním procesním dokumentem. Ustanovení § 55 odst. 3 trestního řádu stanoví, že by měl protokol o rekonstrukci trestného činu obsahovat vedle obecných náležitostí¹⁴⁵ společných pro veškeré protokoly v trestním řízení, jež jsou specifikovány v odst. 1 téhož ustanovení, nejen podrobný popis okolností, za nichž byla rekonstrukce trestného činu realizována, ale i pečlivý popis průběhu a výsledků plynoucích z provedení rekonstrukce. Je tedy nezbytné zaznamenat informace o tom, zda se rekonstrukce realizovala v prostorách interiéru či exteriéru, v jakém ročním období se konala a za jakých povětrnostních podmínek. Dále je zapotřebí zaznamenat časové okolnosti, podmínky viditelnosti, způsoby provádění rekonstrukce, metody použité v průběhu rekonstrukce, zdali bylo použito technických zařízení apod. Není vyloučeno poříditi o průběhu rekonstrukce trestného činu též náčrtky a obrazové záznamy, které se obvykle připojí k protokolu.¹⁴⁶

Obsahuje-li protokol o rekonstrukci trestného činu veškeré zákonem předepsané náležitosti, teprve tehdy jej bude možné považovat za pramen důkazních skutečností a bude tak disponovat odpovídající důkazní hodnotou.¹⁴⁷

¹⁴³ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 274.

¹⁴⁴ VERNEROVÁ, Jarmila, op. cit. 85, s. 144.

¹⁴⁵ Obecnými náležitostmi jsou například pojmenování orgánu provádějící úkon; místo, čas a předmět úkonu; jméno a příjmení účastníků úkonu; vylíčení průběhu úkonu, návrhy stran, udělení poučení dle procesního postavení aj.

¹⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol., op. cit. 78, komentář k ustanovení § 55 odst. 3, bod č. 15.

¹⁴⁷ NĚMEC, Miroslav, op. cit. 26, s. 528.

Podoba protokolu o rekonstrukci trestného činu není nahodilá, nýbrž má svá pravidla, jež byla vytvořena kriminalistickou praxí. Protokol by se měl skládat ze tří částí, a to z úvodní části, popisné části a závěrečné části protokolu.

V úvodní části protokolu o rekonstrukci by neměly absentovat vedle obligatorních náležitostí vyžadovaných ustanovením § 55 odst. 1 trestního řádu rovněž specifické náležitosti, kterými jsou zejména:

- 1) údaje o tom, jaký je cíl rekonstrukce trestného činu a na základě jakých informací je realizována,
- 2) prohlášení obviněného, poškozeného a svědka, že se rekonstrukce trestného činu účastní zcela dobrovolně,
- 3) čas počátku rekonstrukce a přesný popis místa, kde je realizována,
- 4) vyjádření obviněného, poškozeného a svědka ke shodnosti situace místa činu s místem realizace rekonstrukce,
- 5) případné informace o rekonstrukci místa činu, byla-li provedena,
- 6) soupis věcných důkazů, maket a dalších předmětů, jež byly při rekonstrukci trestného činu použity.

Úvodní část protokolu je následována popisnou částí, která je základem celého protokolu. Tato část obsahuje stručný, ale přesto výstižný popis průběhu rekonstrukce trestného činu a výsledků, jež byly získány jejím provedením. Je zde popsán nejen průběh rekonstrukce jako celku, ale též je pozornost věnována i jednotlivým epizodám předváděného děje. Je zaprotokolován rovněž popis nově zjištěných důkazů, které byly v průběhu rekonstrukce zjištěny, dále spontánní slovní doprovod demonstrovaných dějů a v neposlední řadě rovněž případné podání vysvětlení osobou, která rekonstruuje trestný čin, dle otázek položených orgánem činným v trestním řízení, příp. znalci či obhájci.¹⁴⁸

V závěrečné části protokolu jsou zaznamenány především možné námitky, návrhy a žádosti ze strany účastníků přítomných při rekonstrukci trestného činu. Dále jsou nedílným prvkem této části údaje o přesném času ukončení rekonstrukce, času a místě zpracování protokolu o rekonstrukci trestného činu, a rovněž i odkazy na další pořízenou dokumentaci, jež je připojena k protokolu jako příloha. Touto dokumentací je například fotodokumentace, videozáznam, zvukový záznam či topografická dokumentace. Na závěr je protokol předložen všem účastníkům rekonstrukce, kteří se seznámí s jeho obsahem a následně jej vlastnoručně

¹⁴⁸ STRAUS, Jiří a kolektiv, op. cit. 53, s. 211-212.

podepíší, čímž dávají najevo, že je protokol v souladu s průběhem rekonstrukce a skutečnosti v něm uvedené odpovídají vylíčeným zjištěním.¹⁴⁹

3.6.2 Ostatní fixační metody

Protokol není jedinou formou dokumentace, neboť se v kriminalistické praxi můžeme setkat i s jinými metodami, jejichž použití je doporučováno v procesu tvorby dokumentace vyšetřovacího úkonu. K tvorbě dokumentačního obrazu se pravidelně používá videozáznam, jenž zaznamenává dynamiku celého vyšetřovacího úkonu. Další metodou je například fotografický záznam obrazu neboli fotodokumentace, a rovněž je někdy vhodné využít i topografických metod v podobě různorodých náčrtků a plánek tras.¹⁵⁰ Jak již bylo řečeno výše, tato doprovodná dokumentace následně tvoří přílohu protokolu.

Videozáznam je v kriminalistické praxi považován za nejvhodnější formu tvorby dokumentace rekonstrukce trestného činu, neboť jeho nespornými výhodami je schopnost zaznamenat dynamiku celého děje, možnost okamžitého přehrání a následného střihu a dalších úprav.¹⁵¹ Videozáznam je velmi důležitou fixační metodou, neboť na rozdíl od protokolu, do kterého logicky není možné zaznamenat průběh rekonstrukce vyčerpávajícím způsobem, videozáznam zaznamená jednání a veškeré reakce účastníků rekonstrukce.

Poprvé byl videozáznam použit při rekonstrukci trestné činnosti Jiřího Straky, přezdívaného jako *Spartakiádní vrah*, jenž se v roce 1985 dopustil napadení celkem jedenácti žen, přičemž tři ženy jeho útok nepřežily. Poprvé se tak videozáznam stal součástí trestního spisu a byl použit v řízení před soudem jako důkazní prostředek.¹⁵² Pořízení videozáznamu kriminalisty je upraveno v ustanovení § 62 odst. 1 zákona o Policii České republiky¹⁵³. Detailní postup videozáznamu rekonstrukce trestného činu je upraven Závazným pokynem policejního prezidenta¹⁵⁴, jehož obsah je pochopitelně z taktických důvodů neveřejný.

Fotodokumentace je rovněž při rekonstrukci trestného činu hojně využívána. Prostřednictvím fotodokumentace je možné objektivně posoudit podstatné okolnosti a současně ukazuje nezkreslenou a názornou představu o podstatných skutečnostech, jež byly touto

¹⁴⁹ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 371.

¹⁵⁰ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 546.

¹⁵¹ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 278.

¹⁵² *Kriminalistická dokumentace – Policie České republiky* [online]. Copyright © 2021 Policie ČR [cit. 23.04.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-4.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

¹⁵³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁴ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2001 ke kriminalistickotechnické činnosti Policie ČR, ve znění pozdějších předpisů.

metodou zachyceny. V kriminalistické praxi rozlišujeme několik druhů fotografií, kterými jsou například orientační fotografie, celkové situační fotografie, detailní fotografie a konečně celkové přehledné fotografie, jež se pořizují v samotném závěru rekonstrukce.¹⁵⁵ V současné době se samozřejmě v kriminalistické praxi používají digitální fotoaparáty, jež jsou schopny zcela přesně a věrohodně zachytit danou situaci. Jejich předností je nejen možnost ihned zkontrolovat pořízené snímky, ale i rychlý a jednoduchý přenos do počítače, kde je možné s fotografiemi dále pracovat.

3.7 Hodnocení průběhu a výsledků rekonstrukce trestného činu

V samotném závěru rekonstrukce učiní vedoucí vyšetřovacího týmu, který rekonstrukci trestného činu řídí, souborné vyhodnocení, zdali bylo dosaženo účelu rekonstrukce, zdali byl naplněn její cíl, a rovněž vyhodnotí, zda se pomocí rekonstrukcí dospělo k poznání nových skutečností či nikoli.¹⁵⁶

V procesu hodnocení průběhu a výsledků rekonstrukce trestného činu je nezbytné vycházet z dosažených poznatků teorie důkazů, a především respektovat základní zásady trestního řízení, jejichž úpravu nalezneme v ustanovení § 2 trestního řádu.¹⁵⁷

Někteří odborníci doporučují proces hodnocení průběhu a dosažených výsledků rozdělit a realizovat jej ve dvou fázích.

V první fázi hodnocení je doporučeno se zaměřit na hodnocení výsledků a průběhu rekonstrukce trestného činu vzhledem k věrohodnosti a objektivitě jejího průběhu a získaných výsledků. V této fázi je zároveň zapotřebí posoudit způsob realizace rekonstrukce, totožnost podmínek, za kterých byl spáchán trestný čin s podmínkami, za kterých byla rekonstrukce trestného činu realizována, dále jakým způsobem byly podmínky, jež se nepodařilo zrekonstruovat, schopny ovlivnit průběh a výsledek rekonstrukce, a konečně i psychologické faktory, které mohly ovlivnit činnost subjektů v průběhu rekonstrukce.

Ve druhé fázi je pozornost soustředěna na hodnocení výsledků a průběhu rekonstrukce trestného činu s ohledem na ostatní důkazy, jež byly v trestní věci nashromážděny. Kriminalista řídící rekonstrukci tedy musí vyhodnotit, které dříve získané důkazy byly prostřednictvím rekonstrukce prověřeny a případně jaké nové důkazy byly provedením rekonstrukce získány. Za situace, že nejsou výsledky rekonstrukce ve shodě s některými dosud získanými důkazy, je

¹⁵⁵ MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J., op. cit. 8, s. 276-277.

¹⁵⁶ FENYK, J.; ČÍSAŘOVÁ, D.; GRIVNA T. a kol., op. cit. 4, s. 429.

¹⁵⁷ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 546.

zapotřebí, aby se vedoucí kriminalista zaměřil na možné příčiny těchto rozporů a zejména posoudil, jaký význam tyto rozpory mají pro objektivní zjištění skutkového stavu věci.¹⁵⁸

Výsledky, jež byly provedením rekonstrukce trestného činu zjištěny, jsou za podmínky dodržení zákonnosti postupu považovány za důkazní fakta.¹⁵⁹

3.8 Úvahy de lege ferenda

Během zpracovávání diplomové práce jsem se při studiu rekonstrukce trestného činu setkala s několika nedostatky, jež mohou při jejich aplikaci v procesu realizace rekonstrukce trestného činu vyvstat. V této kapitole se tak zaměřím na nedostatky, jež jsou dle mého soudu podstatné, a nastíním mé návrhy de lege ferenda.

Předně bych chtěla reagovat na právní úpravu rekonstrukce trestného činu, kterou nalezneme v ustanovení § 104d trestního řádu, neboť se domnívám, že vymezením rekonstrukce v odst. 1 téhož ustanovení zákonodárce dostatečným způsobem nereflektuje úroveň současného poznání kriminalistické vědy. Dochází tak ke zcela zbytečnému omezení možností rekonstrukce trestného činu nejen jako prostředku schopného vyhledat nové důkazy, ale rovněž také jako prostředku, který je schopen prověřit jak jednotlivé dílčí důkazy, tak celý soubor důkazů, jenž byl doposud ve vyšetřované věci nashromážděn. Nemyslím si, že je vhodné úkol rekonstrukce omezovat toliko na prověření výpovědi podezřelého, obviněného, svědka či poškozeného.

Dále se domnívám, že pouhý odkaz na ustanovení § 104c trestního řádu upravující vyšetřovací pokus, který nalezneme v odstavci druhém ustanovení § 104d trestního řádu, činí zcela bezdůvodné aplikační nejasnosti. Z tohoto důvodu mám za to, že by bylo vhodné, aby byla ucelená úprava rekonstrukce obsahem ustanovení § 104d trestního řádu.

Další nedostatek, nad kterým jsem se zamyslela v souvislosti se zpracováním kapitoly věnující se právní úpravě rekonstrukce v Rakousku, se týká subjektů, které se účastní rekonstrukce trestného činu. Rakouský trestní řád stanoví, že se rekonstrukce koná na návrh státního zástupce, nicméně povinnost osobně se účastnit tohoto úkonu státnímu zástupci neukládá. Můj návrh směřuje právě k zavedení povinné účasti státního zástupce na rekonstrukci trestného činu. Během řízeného rozhovoru s kpt. Mgr. Kočím jsem se dozvěděla, že státní zástupci se častěji účastní rekonstrukcí teprve od roku 2019, kdy začal platit interní předpis týkající se této problematiky. Dříve se státní zástupci účastnili tohoto úkonu zcela výjimečně.

¹⁵⁸ KONRÁD, Zdeněk, op. cit. 5, s. 72.

¹⁵⁹ PORADA, Viktor a kol., op. cit. 38, s. 546.

Je nutné si uvědomit, že kriminalisté většinou nemají právnické vzdělání. Z toho důvodu se v praxi často stává, že si kriminalisté nejsou zcela jistí, jaký vyšetřovací úkon provádí. Tuto skutečnost mi během našeho rozhovoru potvrdil i kpt. Mgr. Kočí. Jak bylo blíže pojednáno v kapitole 1.1, často v praxi dochází ke vzájemným záměnám rekonstrukce s prověrkou výpovědi na místě, případně s vyšetřovacím pokusem. Proto se domnívám, že by úprava obligatorní účasti státního zástupce mohla minimalizovat tento problém, se kterým se kriminalisté v praxi potýkají. Státní zástupce by tak přímo na místě konání úkonu dohlížel na průběh rekonstrukce a zamezilo by se tak případným zbytečným chybám. Předěšlo by se tak možným námitkám ze strany obhajoby, které by směřovaly na vadné provedení úkonu, a rovněž by došlo k minimalizaci nesprávného označování vyšetřovacích úkonů a jejich vzájemných záměn.

Z výše zmíněných důvodů si předkládám návrh na úpravu aktuální podoby ustanovení § 104d trestního řádu způsobem, aby došlo ke sladění právní úpravy s poznatky kriminalistické teorie a praxe:

Rekonstrukce trestného činu

§ 104d

(1) Rekonstrukce trestného činu se koná, má-li být opětovným obnovením situace a okolností, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah, prověřeny a upřesněny skutečnosti dosud zjištěné v trestním řízení, případně odhaleny zcela nové skutečnosti významné pro trestní řízení.

(2) Rekonstrukce trestného činu se koná na návrh státního zástupce, jehož účast je při rekonstrukci trestného činu obligatorní.

(3) K provedení rekonstrukce trestného činu se nepřistoupí, lze-li jejího účelu dosáhnout jinak nebo je-li to vzhledem k okolnostem případu nebo osobě podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka nevhodné.

(4) K rekonstrukci trestného činu, která je prováděna v přípravném řízení, musí být přibrána alespoň jedna osoba, která není na věci zúčastněna, ledaže by nemožnost zajistit její přítomnost při rekonstrukci trestného činu zmařila její provedení. Je-li to potřebné vzhledem k povaze věci a ke skutečnostem, které dosud v trestním řízení vyšly najevo, přibere se k rekonstrukci trestného činu znalec, jehož účast při rekonstrukci trestného činu se řídí ustanoveními, která

platí pro jeho výslech. Zúčastní-li se rekonstrukce trestného činu osoba mladší než osmnáct let, užije se přiměřeně § 102.

(5) K aktivní účasti na rekonstrukci trestného činu nesmí být podezřelý, obviněný, poškozený nebo svědek, který má právo odepřít výpověď, žádným způsobem donucován.

3.9 Kazuistika

Následující praktický příklad ilustruje provedení rekonstrukce trestného činu v praxi, jejíž realizace přispěla k upřesnění skutkového stavu vyšetřovaného případu vedeného pod č. j. KRPC-171614-150/TČ-2018-020070. Jedná se o rekonstrukci zvláště závažného zločinu těžkého ublížení na zdraví, který byl v průběhu hlavního líčení překvalifikován, a následně posuzován jako zvláště závažný zločin vraždy.

3.9.1 Skutkový stav věci

V roce 2018 bylo zahájeno trestní stíhání proti obviněnému, který se měl v prosinci téhož roku dopustit zvláště závažného zločinu těžkého ublížení na zdraví podle ustanovení § 145 odst. 1, 2 písm. g), odst. 3 trestního zákoníku¹⁶⁰. Jak bylo řečeno výše, toto jednání obviněného bylo následně posuzováno jako zvláště závažný zločin vraždy podle ustanovení § 140 odst. 1, 3 písm. i) trestního zákoníku.

Obžalovanému bylo kladeno za vinu, že v prosinci roku 2018 v ranních hodinách fyzicky napadl poškozeného, a to tak, že jej nejprve udeřil dřevěnou výsečí z dřevěné kulatiny do hlavy, v důsledku čehož poškozený ztratil vědomí a upadl na zem. Poté, co začal poškozený opět nabývat vědomí, jej obviněný celým svým tělem zalehl, předloktím pravé ruky mu tlačil na krk proti zemi, a takto jej držel v sevření několika minut. Po několika neúspěšných pokusech poškozeného o vymanění se ze sevření obviněného, docházelo opětovně k postupné ztrátě vědomí poškozeného. Svým jednáním tak obviněný poškozenému způsobil jednak lehká zranění, která byla patrná po celém těle, a dále též těžké zranění ve formě otoku mozku jako následku několika minutového dušení. Poškozený následně, v důsledku způsobených zranění, přes poskytnutou lékařskou péči v nemocnici zemřel.

Tomuto fyzickému napadení předcházela dřívější rozepře mezi obviněným a poškozeným, která se týkala úmyslného sražení psa poškozeného vozidlem řízeným

¹⁶⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále jen trestní zákoník.

obviněným. Tento incident byl pokračováním konfliktu z první poloviny roku 2018, kdy došlo k roztrhání několika slepic patřících obviněnému, který byl přesvědčen, že je roztrhali psi poškozeného.

3.9.2 Konání a průběh rekonstrukce trestného činu

V březnu roku 2019 byla realizována rekonstrukce trestného činu podle ustanovení § 104d odst. 1 trestního řádu. Důvodem a účelem konání rekonstrukce bylo prověřit výpověď obviněného, a to za obnovení původní situace a okolností, za kterých byl trestný čin spáchán. Rekonstrukci vedl vrchní komisař Služby kriminální policie a vyšetřování působící v rámci Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje. Dále se rekonstrukce účastnil znalec pro obor zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, znalec pro obor zdravotnictví, odvětví psychiatrie – klinická a forenzní psychologie, obhájce obviněného, zmocněnec poškozených a nezúčastněná osoba. Státní zástupce přítomný úkonu nebyl. Pro provedení rekonstrukce byl zajištěn figurant, který představoval poškozeného, a rovněž byla zajištěna i ostraha obviněného. Pomůckami, které byly k průběhu rekonstrukci zapotřebí, byly pracovní rukavice, oblečení obviněného, které měl na sobě v době spáchání trestného činu, dále mobilní telefon, traktor se štípačkou dřeva, osobní motorové vozidlo a konečně hadrová figurína, která v průběhu rekonstrukce nahradila figuranta.

Celý průběh rekonstrukce trestného činu byl dokumentován protokolem o rekonstrukci, videozáznamem a fotodokumentací, přičemž videozáznam a fotodokumentaci zabezpečovali technici z Odboru kriminalistické techniky a expertiz Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje.

Rekonstrukce se konala na místě, kde k trestnému činu došlo, a byla započata v 10:05 hodin dopoledne. Doba realizace rekonstrukce se tedy shodovala s dobou spáchání trestného činu.

Po zahájení rekonstrukce trestného činu vedoucí vyšetřovacího týmu konstatoval právní kvalifikaci trestného činu, jehož rekonstrukce se koná, a že obviněný je osoba podstupující rekonstrukci. Dále shrnul místo rekonstrukce, důvody a účel rekonstrukce, jakých pomůcek bude během úkonu využito, přítomnost figuranta, kdo se rekonstrukce účastní, jakým způsobem bude zabezpečena dokumentace celého průběhu rekonstrukce a v neposlední řadě rovněž zhodnotil povětrnostní podmínky na místě konání.

Následně vedoucí vyšetřovatel přistoupil k poučení obviněného. Tento prohlásil, že poučení porozuměl, svého práva odeprít výpověď nevyužil, vypovídat bude a dobrovolně se

rekonstrukce zúčastní. Nedílnou součástí rekonstrukce je rovněž vyjádření obviněného ke stavu místa, kde se rekonstrukce trestného činu koná. V tomto ohledu měl obviněný výhrady k pozicím traktoru a osobního motorového vozidla. Obviněný byl vedoucím vyšetřovatelem upozorněn, že osobní motorové vozidlo je ve stejné pozici, v jaké bylo zadokumentováno při ohledání místa činu. Po přemístění traktoru potvrdil totožnost s původní situací na místě činu. Obhájce obviněného se zmocněncem poškozených neměli k původnosti místa výhrady.

Poté byl obviněný vyzván, aby demonstroval, kde se nacházel a jakým způsobem probíhala jeho činnost předtím, než na místo dorazil poškozený. Obviněný předvedl, jak pracoval se štípačkou dřeva. Během jeho činnosti přiběhl poškozený, který byl pro účely rekonstrukce zastoupen figurantem. Obviněný předvedl vzájemné fyzické napadení, po kterém následně poškozený upadl na zem. V tuto chvíli byl figurant nahrazen figurínou, na níž obviněný demonstroval a popsal, jakým způsobem zalehl poškozeného a sevřel jej. Rovněž obviněný předvedl chování poškozeného. Dále obviněný demonstroval, jak a kdy volal na linku 158, a co dělal do příjezdu hlídky Police České republiky.

Po demonstraci činnosti obviněným bylo přistoupeno k zodpovězení otázek znalců, obhájce obviněného a zmocněnce poškozených, který požádal obviněného, aby ještě jednou předvedl prvotní konflikt s poškozeným.

V závěru rekonstrukce se vedoucí vyšetřovatel dotázal obhájce obviněného, zmocněnce poškozených a znalců, zdali nemají nějaké jiné otázky a námitky k průběhu rekonstrukce. Jelikož nebylo žádných námitek k průběhu úkonu, byla rekonstrukce ukončena v 10:40 hodin.

3.9.3 Dokumentace rekonstrukce trestného činu

Jak již bylo řečeno, rekonstrukce byla dokumentována protokolem o rekonstrukci, pořízením fotografií a videozáznamem. Právě videozáznam představuje důležitou součást dokumentace, neboť není zcela možné proces úkonu popsat do protokolu vyčerpávajícím způsobem. Protokol o rekonstrukci byl všem účastníkům předložen k přečtení a podpisu, kterým stvrzují, že protokol odpovídá stavu, průběhu a v něm uvedeným zjištěním, a že nejsou požadovány žádné změny nebo doplnění.

3.9.4 Zhodnocení rekonstrukce trestného činu

Konané rekonstrukci nelze nic vytknout a mohu konstatovat, že průběh rekonstrukce byl v pořádku a byly splněny všechny podmínky, které jsou vyžadovány kriminalistickou teorií.

Kriminalistům se podařilo nastolit shodné podmínky, za kterých byl trestný čin spáchán a rekonstrukce byla realizována na témže místě, na kterém došlo k trestnému činu.

Po zahájení rekonstrukce byl obviněný ze strany vedoucího vyšetřovatele řádně poučen a byl mu dán dostatečný prostor, aby se vyjádřil ke stavu místa rekonstrukce. Jeho výhradám k pozicím několika pomůcek bylo plně vyhověno.

Po dokončení demonstrace jednání obviněným byl dán dostatečný prostor pro dotazy obhájce obviněného, zmocněnce poškozených a znalců. Vypracovaný protokol byl následně všem účastníkům předložen k přečtení a podpisu.

Drobnou výtku je možné vznést v případě figuranta, který ani svým vzezřením, ani tělesnými dispozicemi neodpovídal osobě, jejíž jednání měl za úkol demonstrovat. Rovněž figurína svou váhou neodpovídala váze poškozeného, nicméně v tomto případě nebyla váha podstatným znakem.

I přes bezproblémový průběh této rekonstrukce se domnívám, že by zejména v případech takovéto závažné násilné trestné činnosti bylo vhodné, aby se rekonstrukce účastnil státní zástupce. Obligatorní účast státního zástupce při rekonstrukci je zmíněna rovněž v kapitole 3.8, která se věnuje úvahám de lege ferenda.

Závěr

Rekonstrukce trestného činu je bezesporu považována jak z hlediska procesního, organizačního a technického, tak i v jistých případech z hlediska finančního, za velice náročný úkon. Nicméně je nutno zdůraznit, že jde o důležitý a efektivní důkazní prostředek, který je v trestním řízení využíván, je-li zapotřebí obnovit situaci a okolnosti, na nichž byl trestný čin spáchán, nebo je-li zapotřebí ověřit a případně doplnit jednotlivé důkazy či prověřit celý souhrn důkazů doposud získaný v trestním řízení. Stejně tak může rekonstrukce přispět i získání nových pramenů důkazů. Pomocí rekonstrukce si mohou kriminalisté ujasnit veškeré souvislosti a velmi dobře ověřit mechanismus vyšetřovaného trestného činu.

Rekonstrukci vnímáme ze dvou hledisek. Z trestněprávního pohledu se jedná o důkazní prostředek náležející do skupiny pětice zvláštních způsobů dokazování zakotvených v trestním řádu. Z pohledu kriminalistické teorie rekonstrukci trestného činu považujeme za jednu z forem využití kriminalistické rekonstrukce, kdy o rekonstrukci trestného činu hovoříme jako o specifické metodě kriminalistické praxe, tedy o samostatném vyšetřovacím úkonu. Je nutné si ovšem uvědomit, že tyto pohledy jsou od sebe naprosto neoddělitelné, neboť kriminalistická rekonstrukce je jako metoda poznání využívána rekonstrukcí trestného činu jako důkazní prostředek v trestněprávním smyslu.

Diplomová práce je členěna do třech základních částí. V první neboli úvodní části jsem se zaměřila na porovnání rekonstrukce trestného činu s ohledáním místa a vybranými zvláštními způsoby dokazování, se kterými dochází k častým vzájemným záměnám. Domnívám se, že je to způsobeno skromnou právní úpravou a tím, že není rekonstrukci trestného činu stále věnovaná taková pozornost, kterou by si s ohledem na svou důležitost zasloužila. Pro úplnost pouze doplním, že důraz byl akcentován zejména na rozdílné znaky, nicméně jsem se zabývala i znaky společnými. Vedle této komparace je součástí první části diplomové práce rovněž přehledný nástin právní úpravy tohoto vyšetřovacího úkonu v Rakousku a Spolkové republice Německo.

Druhá část diplomové práce je věnována kriminalistické rekonstrukci, mezi jejíž formy rekonstrukci trestného činu řadíme. Z tohoto důvodu jsem pokládala za důležité vymezit pojem a podstatu kriminalistické rekonstrukce, vysvětlit její možné využití a podrobně rozebrat jednotlivé druhy kriminalistické rekonstrukce, kdy jsem kladla důraz na rekonstrukci kriminalisticky významných znaků člověka a samozřejmě rovněž i na rekonstrukci kriminalisticky významných jednání a událostí, do níž rekonstrukce trestného činu spadá.

Ve třetí části, která je jádrem diplomové práce, jsem se zabývala podrobným rozbohem rekonstrukce trestného činu jak z pohledu trestněprávního, tak z pohledu kriminalistické vědy a praxe. V této části jsem stručně nastínila historický vývoj rekonstrukce trestného činu, kde jsem se zabývala nejen vývojem názorů na tento úkon, ale též jsem předestřela vývoj právní úpravy. Z trestněprávního hlediska jsem se dále věnovala procesním podmínkám realizace rekonstrukce a subjektům, které se rekonstrukce účastní. V následujících kapitolách jsem z pohledu kriminalistického definovala funkce rekonstrukce trestného činu a podrobně se věnovala její taktice, kde jsem se zabývala důležitostí přípravy úkonu a pomocí metody popisu jsem se uceleným způsobem snažila vymezit základní taktické zásady a postupy, které je nutné respektovat v případě realizace rekonstrukce trestného činu. Kapitola o taktice rekonstrukce trestného činu, jež je uzavírána seznámením čtenáře s jednotlivými stadii rekonstrukce, je následována popisem způsobů fixace a hodnocení nejen průběhu úkonu, ale rovněž i výsledků, které byly prostřednictvím rekonstrukce získány. Další kapitola je výsledkem podrobného rozboru rekonstrukce trestného činu, kde jsou předestřeny mé úvahy *de lege ferenda*. Konkrétně se zaměřuji na návrh změn právní úpravy rekonstrukce a doporučení povinné účasti státního zástupce na konaném úkonu. V závěrečné kapitole třetí části je uveden praktický příklad konání rekonstrukce trestného činu.

V diplomové práci jsem si stanovila za hlavní cíl provést podrobný rozbor rekonstrukce trestného činu nejen z pohledu trestněprávního, ale rovněž i z pohledu kriminalistického, přičemž výsledkem tohoto rozboru jsou návrhy změn právní úpravy *de lege ferenda*. Vedlejším cílem diplomové práce bylo porovnat za pomoci komparativní metody rekonstrukci trestného činu s vybranými vyšetřovacími úkony, s nimiž v kriminalistické praxi dochází k častému vzájemnému zaměňování. Diplomová práce dále měla za úkol předestřít stručný nástin právní úpravy rekonstrukce trestného činu ve vybraných zemích Evropské unie, a to konkrétně právní úpravy Rakouska a Spolkové republiky Německo. Domnívám se, že cíle, které jsem si v úvodu práce stanovila, se mi podařilo dosáhnout, přičemž k naplnění cílů byla využita komparativní metoda, metoda popisu a analýza textů včetně jejich komparace. Doufám, že bude tato diplomová práce alespoň v některých ohledech přínosná, a zároveň bych si přála, aby si našla své čtenáře a problematika rekonstrukce trestného činu se dostala do širšího povědomí všech, které toto téma zajímá.

Seznam používaných zkratk

Sb. – sbírka zákonů

StPO – Strafprozessordnung (německý/rakouský trestní řád)

Seznam použitých zdrojů

Monografie:

FENYK, J.; CÍSAŘOVÁ, D.; GRIVNA T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwel ČR, 2019, 951 s. ISBN 978-80-7598-306-0.

CHMELÍK, Jan a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 532 s. ISBN 80-86898-36-9.

GROSS, Hans Gustav Adolf. *Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik*. 4., verm. Aufl. München: J. Schweitzer, 1904, 499 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, 864 s. ISBN: 978-80-7502-278-3

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017, 104 s. ISBN 978-80-7251-477-9.

KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodika vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0.

MUSIL, J.; KONRÁD Z.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 606 s. ISBN 80-7179-878-9.

NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: ABOOK s.r.o., 2017, 548 s. ISBN 978-80-906974-0-9.

PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika: Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2.

RAK, Roman a kol. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. Praha: Grada, 2008. 631 s. ISBN 978-80-247-2365-5.

RYBÁŘ, Miroslav. *Základy kriminalistiky*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2001, 230 s. ISBN 80-86473-03-1.

STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 291 s. ISBN 978-80-7380-095-6.

ŠÁMAL, Pavel et al. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, 1443 s. ISBN 80-7179-741-3.

TIPLICA, Mircea a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. upravené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999, 162 s. ISBN 80-7251-007-X.

VYCHODIL, Miroslav. *Rekonstrukce trestného činu: Kriminalistická studie*. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1972, 202 s.

Časopisecké články a příspěvky ve sbornících:

FENYK, J.; HLAVÁČEK, J.; KROULÍK, P. Některé zvláštní způsoby dokazování (4. pokračování). *Kriminalistický sborník*. 2009, č. 2.

CHMELÍK, Jan. Účast znalce na místě činu a otázky s tím spojené. *Kriminalistika*. 2005, č. 4.

KONRÁD, Zdeněk. K procesu konstituování rekognice jako metody kriminalistické praxe a procesního úkonu v českém trestním řízení. *Kriminalistika*, 2008, č. 3.

KONRÁD, Zdeněk. Po velké novele trestního řádu objevujeme v kriminalistické taktice nové problémy? *Kriminalistika*, 2006, č. 2.

KOUŘIL, Karel. Některé souvislosti kriminalistických úkonů. *Kriminalistický sborník*. 2010, č. 5.

MASNICOVÁ, Soňa a kol. Overenie spoľahlivosti metód rekonštrukcie nosa z kostného podkladu. *Kriminalistika*, 2005, č. 2.

PRERAD, V.; VYCHODIL, M. *Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica, Praha: Univerzita Karlova, 1990, č. 3.

PROTIVÍNSKÝ, Miroslav. Pohyblivá místa činu. *Kriminalistika*, 2002, č. 3.

PROTIVÍNSKÝ, Miroslav. Od analýzy případu k profilu pachatele. *Kriminalistika*, 2007, č. 1.

SKÁCEL, Jan. Vztah prověrky výpovědi na místě k jiným vyšetřovacím úkonům. *Československá kriminalistika*. 1980.

STRAUS, Jiří. Aktuální otázky rozvoje kriminalistiky. *Kriminalistika*, 2002, č. 2.

VERNEROVÁ, Jarmila. Rekonstrukce trestného činu jako důkazní prostředek v čs. trestním řízení, jako kriminalistická metoda získávání a prověřování důkazů. *Československá kriminalistika*. 1977, č. 10.

VYCHODIL, Miroslav. Některé zvláštní způsoby dokazování. *Trestní právo*. 2000, č. 11.

VYCHODIL, Miroslav. Rekonstrukce trestného činu (I. část). *Bulletin advokacie*. 1997, č. 8.

VYCHODIL, Miroslav. Rekonstrukce trestného činu (dokončení z minulého čísla). *Bulletin advokacie*. 1997, č. 9.

Seznam použitých internetových zdrojů

Beweismittel [online]. Kriminalwissenschaften, Präsentationen und Skripte zu Kriminalistik und Kriminaltechnik. [cit. 1.5.2021] Dostupné z: <http://www.gletschertraum.de/Kriminalistik1/Beweismittel.html>.

Die Arten des Beweises [online]. Kriminalwissenschaften, Präsentationen und Skripte zu Kriminalistik und Kriminaltechnik. [cit. 1.5.2021] Dostupné z: <http://www.gletschertraum.de/Kriminalistik1/ArtendesBeweises.html>.

Kriminalistická dokumentace – Policie České republiky [online]. Copyright © 2021 Policie ČR [cit. 23.04.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-4.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Příběh identikitu - Policie České republiky [online]. Copyright © 2021 Policie ČR [cit. 30.05.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pribeh-identikitu.aspx>

Přírodovědné zkoumání – Policie České republiky [online]. Copyright © 2021 Policie ČR [cit. 30.05.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prirodovedne-zkoumani-892081.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>.

Strafprozessordnung (StPO) [online]. [cit. 1.5.2021]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/>.

Strafprozessordnung (StPO) [online]. [cit. 2.5.2021]. Dostupné z: <https://www.jusline.at/gesetz/stpo/gesamt>.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. Komentář [online]. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz>.

Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 45/2013 Sb., zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 25. června 1968, sp. zn. 11 Tz 29/68.

Seznam ostatních zdrojů

Řízený rozhovor s kpt. Mgr. Vojtěchem Kočím ze dne 30.4.2021

Rekonstrukce trestného činu

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá problematikou rekonstrukce trestného činu jak z pohledu trestněprávního, tak z pohledu kriminalistické vědy a praxe. Za pomoci rekonstrukce jako důkazního prostředku, který je v trestním řádu řazen mezi zvláštní způsoby dokazování, se orgány činné v trestním řízení snaží zjistit skutkový stav věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti. Prostřednictvím rekonstrukce jako metody kriminalistické praxe dochází k obnově skutkových okolností, za nichž došlo ke spáchání vyšetřovaného trestného činu.

Hlavním cílem práce je podrobný rozbor rekonstrukce trestného činu z trestněprávního a kriminalistického hlediska, přičemž výsledkem této analýzy je kapitola věnující se úvahám *de lege ferenda*. Vedlejším cílem diplomové práce je za pomoci komparativní metody porovnat rekonstrukci trestného činu s vybranými vyšetřovacími úkony.

Diplomová práce je rozdělena do třech částí. První část se věnuje porovnání rekonstrukce trestného činu s vyšetřovacími úkony, se kterými dochází v kriminalistické praxi k velmi častým vzájemným záměnám. Součástí první části je též přiblížení právní úpravy rekonstrukce v Rakousku a Spolkové republice Německo.

Druhá část je zaměřena na pojem, podstatu, využití a jednotlivé druhy kriminalistické rekonstrukce.

Ve třetí části je podrobně rozebrána rekonstrukce trestného činu z obou výše zmíněných hledisek. Pozornost je věnována historickému vývoji rekonstrukce trestného činu, jejím trestněprocesním podmínkám a subjektům, které se rekonstrukce účastní. Dále je podrobně rozebrána taktika rekonstrukce, kde jsou vymezeny jednotlivá stadia rekonstrukce, základní taktické zásady a postupy a v neposlední řadě rovněž proces tvorby dokumentace rekonstrukce a následné hodnocení. Třetí část uzavírá příklad konání rekonstrukce trestného činu v praxi.

Klíčová slova

rekonstrukce trestného činu, kriminalistika, důkazní prostředek

The Crime Scene Reconstruction

Abstract

This diploma thesis deals with the issue of crime scene reconstruction both from the point of view of criminal law and from the point of view of criminological science and practice. With the help of reconstruction as a means of evidence, which is classified in the Criminal Procedure Code as a special means of proof, the authorities involved in criminal proceedings try to find out the facts of the case, about which there is no reasonable doubt. Through reconstruction as a method of criminalistic practice, the factual circumstances under which the investigated crime was committed are restored.

The main goal of this thesis is a detailed analysis of the crime scene reconstruction from a criminal and forensic point of view, and the result of this analysis is a chapter devoted to considerations *de lege ferenda*. The secondary goal of the diploma thesis is to compare the crime scene reconstruction with selected investigative acts with the help of a comparative method.

The diploma thesis is divided into three parts. The first part deals with the comparison of the crime scene reconstruction with investigative acts, with which there are very frequent interchanges in criminal practice. Part of the first part is also an approximation of the legal regulation of reconstruction in Austria and the Federal Republic of Germany.

The second part is focused on the concept, nature, use and individual types of forensic reconstruction.

The third part discusses in detail the crime scene reconstruction from both above points of view. Attention is paid to the historical development of the reconstruction of a crime, its criminal processing conditions and the entities that participate in the reconstruction. Furthermore, the tactics of reconstruction are analyzed in detail, where the individual stages of reconstruction, basic tactical principles and procedures are defined, and finally, the process of creating reconstruction documentation and subsequent evaluation. The third part concludes with an example of the crime scene reconstruction in practice.

Key Words

crime scene reconstruction, criminalistics, mean of evidence